

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

KALĖJIMŲ DEPARTAMENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS VYKDOMOS PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS UŽTIKRINIMAS“ VERTINIMAS

2003 m. liepos 19 d. Nr. 2040 - 6
Vilnius

**Veiklos audito 4-ojo departamento
direktorė**

Birutė Puzienė

Vyresnioji valstybinė auditorė

Almutė Juzėnienė

Valstybinė auditorė

Rita Žirlytė

Su ataskaita susipažinau:

**Kalėjų departamento prie
Teisingumo ministerijos direktorius**

Rimvidas Kūgis

T U R I N Y S

ĮŽANGA.....	3
AUDITO OBJEKTAS IR SUBJEKTAS	3
AUDITO PROCESAS	4
AUDITO REZULTATAI	5
1. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS VERTINIMAS“	5
(KODAS 1.2) RENGIMO IR IŠLAIDŲ POREIKIO PLANAVIMO VERTINIMAS.....	5
2. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS UŽTIKRINIMAS“	
(KODAS 1.2) ĮVYKDYMO LYGIO VERTINIMAS TAUPUMO POŽIŪRIU	12
2.1. PROGRAMOS PRIEMONĖS – DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMAS –	
VYKDYMO VERTINIMAS.....	14
2.2. PROGRAMOS PRIEMONĖS – NUTEISTŲJŲ IR ADMINISTRACIJOS	
DARBUOTOJŲ MATERIALINIS APRŪPINIMAS IR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ	
TEIKIMAS – VERTINIMAS.....	20
2.3. PROGRAMOS PRIEMONĖS – PATAISOS INSPEKCIJŲ IŠLAIKYMAS –	
VERTINIMAS	25
3. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS UŽTIKRINIMAS“	
MONITORINGO IR KRITERIJŲ VERTINIMAS.....	27
4. VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS	33
REKOMENDACIJOS	36

IŽANGA

Valstybės kontrolės veiklos audito 4-ojo departamento vyresnioji valstybinė auditorė Almutė Juzėnienė ir valstybinė auditorė Rita Žirlytė, vykdydamos Valstybės kontrolės 2003-03-18 pavedimą Nr. 2040-6, atliko Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos vykdomos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vertinimą.

Audituojamas laikotarpis – 2002 metai.

Audito metu buvo atlikti du priešpriešiniai auditai Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose: Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų ir valstybės įmonės prie Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų.

Ankstesnis auditas: Valstybės kontrolė atliko Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2001 m. vykdytos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vertinimą ir nustatė, kad buvęs direktorius J. Blaževičius neužtikrino tinkamos asignavimų naudojimo kontrolės savo vadovaujamoje ir pavaldžiose įstaigose. Valstybės kontrolė pasiūlė sugriežtinti valstybės biudžeto asignavimų naudojimo vidaus kontrolę ir imtis priemonių užtikrinti Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų laikymąsi Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose.

AUDITO OBJEKTAS IR SUBJEKTAS

Audito objektas – Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos vykdomos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vertinimas.

Audituojamas subjektas – Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Departamentas). Adresas: L. Sapiegos g. 1, 2600 Vilnius (identifikavimo kodas – 8869712). Departamentas kaip biudžetinė įstaiga 1997-10-30 įregistruotas Statistikos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, įregistravimo Nr. BD 97-1336. Įregistravimo pažymėjime nurodyta veiklos rūšis: vadovavimas tardymo izoliatorių, kalėjų, pataisos darbų įstaigoms ir jų veikla. Steigėjas – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, kodas – 8860495.

Finansinės atskaitomybės duomenimis, Departamento ilgalaikis turtas 2003-01-01 yra 139 495 100 Lt, 2003-07-01 – 145 753 300 Lt.

Audituojamu laikotarpiu dirbo ir buvo atsakingi: Departamento direktorius Jonas Blaževičius (nuo 2000-09-11 iki 2002-06-02), Arūnas Bakučionis (nuo 2002-06-03 iki 2002-06-16), Skirmantas Agurkis (nuo 2002-06-17 iki 2002-12-11), Ramūnas Kalendra (nuo 2002-12-12 iki 2003-04-21) ir Rimvidas Kūgis (nuo 2003-04-22 iki šiol). Buhalterinės apskaitos skyriaus viršininku dirbo Algimantas Mičėnas (nuo 2000-09-01 iki 2002-11-18). Vyriausiojo buhalterio pareigas ėjo: Buhalterinės apskaitos skyriaus viršininko pavaduotojas Viktoras Buičik (nuo 2002-11-19 iki 2002-11-30), Finansų skyriaus viršininkas Algirdas Jakeliūnas (nuo 2002-12-01 iki šiol).

Departamento direktoriaus pavaduotojais dirbo: Viktoras Buiko (nuo 2000-09-01 iki 2002-12-02), Arūnas Šerkšnas (nuo 2000-09-01 iki 2002-07-31), Ramūnas Kalendra (nuo 2002-10-15 iki šiol), Petras Ilgevičius (nuo 2000-09-01 iki 2001-03-26), Arūnas Bakučionis (nuo 2001-04-13 iki 2002-07-26), Saulius Vitkūnas (nuo 2002-12-24 iki šiol) ir Remigijus Norvaišis (nuo 2003-05-06 iki šiol).

Departamentas yra biudžetinė įstaiga ir savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statutu (toliau – Statutas), Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2000-09-01 įsakymu Nr. 184 patvirtintais Departamento nuostatais (toliau – Departamento nuostatai), kitais teisės aktais.

Departamento nuostatų II skyriuje nustatyti svarbiausieji Departamento uždaviniai:

- 1) organizuoti ir vykdyti bausmių vykdymo sistemos reformą vadovaujantis teisinės sistemos reformos metmenimis (nauja redakcija) ir teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programa;
- 2) sudaryti Lietuvos Respublikos įstatymais nustatytas sąlygas asmenims, kuriems teisėjo ar teismo nutartimi (nuosprendžiu) krodomąja priemone paskirtas kardomasis kalinimas (suėmimas), laikyti;
- 3) užtikrinti teismų nuosprendžių (nutarčių), kuriais nuteista laisvės atėmimu, vykdymą;
- 4) užtikrinti teismų nuosprendžių (nutarčių), kuriais nuteista pataisos darbais be laisvės atėmimo, atėmimu eiti tam tikras pareigas, dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla, nuosprendžių (nutarčių), kuriais pataisos darbų arba laisvės atėmimo bausmės vykdymas atidėtas, ir nutarčių, kuriomis asmenys lygtinai paleisti iš laisvės atėmimo vietų, vykdymą;
- 5) sudaryti Lietuvos Respublikos įstatymais nustatytas sąlygas kriminalinei bausmei vykdyti (atlikti) ir organizuoti pataisymo priemonių taikymą nuteistiesiems.

AUDITO PROCESAS

Auditas atliktas pagal audito planą ir audito programą.

Audito etapai: auditas buvo atliekamas nuo 2003-03-18 iki 2003-07-18.

Audito metu naudoti duomenų surinkimo metodai:

- dokumentinis tikrinimas (rašytinių dokumentų nagrinėjimas);
- statistinis metodas;
- skaičiavimai;
- loginės-sisteminės analizės;
- vadovybės, darbuotojų apklausa raštu;
- pokalbiai su darbuotojais;
- informacijos, gautos iš išorės šaltinių, analizė ir apibendrinimas.

AUDITO REZULTATAI

1. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS VERTINIMAS“ (KODAS 1.2) RENGIMO IR IŠLAIDŲ POREIKIO PLANAVIMO VERTINIMAS

Programų vykdymas – tai jų tikslų siekimas ir uždavinių išsprendimas, pasirinkus tinkamas priemones ir vertinimo kriterijus, taip pat atsižvelgus į išorės ir vidaus veiksnių įtaką.

Programa „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ (kodas 1.2) turi vieną tikslą – užtikrinti laisvės atėmimo ir kitų teismo paskirtų kriminalinių bausmių (išskyrus baudą) vykdymą, nuteistųjų rengimą integracijai į visuomenę jiems atlikus bausmę.

Programos tikslas susijęs su Vyriausybės strateginiais tikslais: rengtis narystei Europos Sąjungoje – iki 2004 metų perimti ir siekti įgyvendinti ES ACQUIS (prioritetas Nr. 1); užtikrinti visuomenės saugumą ir viešąją tvarką (prioritetas Nr. 7).

Programos tikslas susijęs su Departamento paskirtimi ir atitinka institucijos strateginius tikslus:

- Vykdėti kardomąjį kalinimą (suėmimą) ir kriminalines bausmes.
- Humanizuoti kardomojo kalinimo (suėmimo) ir kriminalinių bausmių atlikimo sistemą.

Tai yra pagrindinė įkalinimo įstaigų vykdoma programa, kurios svarbiausias uždavinys – sudaryti sąlygas skirtoms bausmėms atlikti ir užtikrinti efektyvią įkalinimo įstaigų veiklą. Programai vykdyti skirtos lėšos naudojamos nuteistųjų materialiniam aprūpinimui, mokėjimui už komunalines ir buitines paslaugas, socialiniams-kultūriniams poreikiams tenkinti bei personalui išlaikyti, taip pat kriminalinių bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, vykdymui.

Programos įgyvendinimo priemonė yra pageidautinų tikslų ar užsibrėžtų uždavinių pasiekimo būdas, įvertintas kiekybiškai, nustatant intelektualinių ir materialinių išteklių poreikį. 1.2 programos uždavinių įgyvendinimui, siekiant programos tikslo, numatytos trys priemonės:

1. Darbuotojų darbo apmokėjimas.
2. Nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų užtikrinimas.
3. Pataisos inspekcijų išlaikymas.

Departamento strateginiame veiklos plane 2002 metais buvo numatyta, kad programą vykdys 19 Departamentui pavaldžių įstaigų: 14 laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigų bei 5 regionų pataisos inspekcijos, kuriose iš viso dirbo 4026 darbuotojai (2257 pareigūnai, 892 valstybės tarnautojai (ne pareigūnai) ir 877 nuteistieji, dirbantys ūkio darbus).

Vyriausybė 2002-01-28 nutarimu Nr. 119 „Dėl 2002 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pagal tvirtinamas programas patvirtinimo“ (patikslinta Vyriausybės 2002-07-19 nutarimu Nr. 1164) programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ (kodas

1.2) vykdyti Departamentui skyrė 90 293,0 tūkst. Lt, iš jų 48 767,0 tūkst. Lt – darbo užmokesčiui (54 proc.), 2002-05-30 nutarimu Nr. 793 „Dėl lėšų skyrimo“ iš Vyriausybės rezervo skyrė 70,0 tūkst. Lt nuteistųjų, vartojančių narkotines medžiagas, detoksikacijai, antidepresantams įsigyti ir abstinencijai gydyti. Iš viso šios programos vykdymui 2002 m. buvo skirta 90 363,0 tūkst. Lt, iš jų:

- 87 466,0 tūkst. Lt (96,8 proc.) skirta laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoms,
- 2 897,0 tūkst. Lt (3,2 proc.) – pataisos inspekcijoms.

Buvęs Departamento direktorius J. Blaževičius 2002-01-30 įsakymu Nr. 17 paskyrė atsakingais už valstybės biudžeto asignavimų valdytojų 2002 metų programų sudarymą šiuos darbuotojus: Ekonomikos skyriaus viršininką A. Jakeliūną (dabar – Finansų skyriaus viršininkas), Ekonomikos skyriaus viršininko pavaduotoją R. Černių, Būhalterinės apskaitos skyriaus viršininko pavaduotoją V. Buičiką ir Organizacinio skyriaus viršininko pavaduotoją A. Laurinėną. Tuo pačiu įsakymu paskyrė atsakingus asmenis už programų vykdymą. Už programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymą – direktoriaus pavaduotojus A. Šerkšną ir A. Bakučionį, Auklėjamojo darbo skyriaus viršininką G. Klimavičių, Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininką K. Šerkšną ir Materialinio aprūpinimo skyriaus viršininką V. Ivonį.

Buvusio direktoriaus J. Blaževičiaus 2002-03-14 įsakymu Nr. 33 atsakingais už programos vykdymą ir ataskaitų pateikimą buvo papildomai paskirti įstaigų vadovai. 2002-03-29 įsakymu Nr. 43 atsakingais už programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymą paskirti A. Bakučionis, K. Šerkšnas, A. Šerkšnas ir A. Mičėnas. Šiuo įsakymu buvo sudaryta komisija programos vykdymui kontroliuoti, kurios vadovu buvo paskirtas direktoriaus pavaduotojas A. Bakučionis.

Pastebėjimai

- **Komisijos programų vykdymui kontroliuoti pirmininkas A. Bakučionis tuo pat metu buvo paskirtas ir atsakingu už programos vykdymą.**
- **2002 metų pabaigoje 3 iš 4 atsakingų už programos vykdymą asmenų Departamente nebedirbo (A. Šerkšnas – nuo 2002-07-31, A. Bakučionis – nuo 2002-07-26, A. Mičėnas – nuo 2002-11-18). Taigi nuo 2002 metų vidurio Departamente nebuvo komisijos, atsakingos už programų vykdymo kontrolę, pirmininko, o iki metų pabaigos – ir asmenų, atsakingų už programos vykdymą.**
- **Departamentas nenustatė programos įgyvendinimo priemonių atsakingų vykdytojų (programų koordinatorių) funkcijų, kaip reikalaujama tuo metu galiojusios finansų ministro ir valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000-05-03 įsakymu Nr. 112/50 patvirtintos Strateginio planavimo metodikos 2.2 p. bei Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 patvirtintos Strateginio planavimo metodikos IV skyriuje „Institucijos strateginio veiklos plano rengimas“. Taip pat neparengta tvarka, reglamentuojanti programų sudarymą, vykdymą,**

stebėjimą ir vertinimą. Departamento direktoriaus įsakymais nustatyta, kas rengia, kam ir kokiais terminais teikia atskaitomybę.

- Departamente nėra duomenų, kad sudarant programas dalyvavo jas vykdančios pavaldžių įstaigų valstybės tarnautojai, kaip reikalaujama Strateginio planavimo metodikoje.

Pagal komisijos, sudarytos programų vykdymui kontroliuoti, narių A. Laurinėno, A. Jakeliūno ir V. Buičik paaiškinimus, jie komisijos darbą vertina patenkinamai ir, jų nuomone, tai nėra pakankamai efektyvi priemonė užtikrinant programų vykdymo kontrolę.

Programų rengimo procese įstaigų vadovams yra rekomenduojama nustatyti savo išlaidų poreikį pagal taikytinas atitinkamas išlaidų analizes. Tačiau Departamentas iki šiol nesuderino su Finansų ministerija pavaldžioms įstaigoms programoms vykdyti valdymo ir aptarnaujančio personalo (išskyrus medicinos personalą) etatų normatyvų, materialinių vertybių atsargų, inventoriaus, medikamentų finansinių normatyvų.

Audito metu nustatyta, kad Departamente išlaidų poreikis nustatomas atsižvelgiant į skirtus asignavimus iš valstybės biudžeto praėjusiais metais. Pavaldžios įstaigos, planuodamos kitų metų asignavimus, nurodo praėjusių metų faktines išlaidas ir planavimo dokumentuose parodo kaip patvirtintus normatyvus (1 pavyzdys). Vadovaudamasis Vyriausybės 2002-01-09 nutarimu Nr. 14 „Dėl fiziologinių mitybos normų asmenims, laikomiems kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, patvirtinimo“, teisingumo ministras V. Markevičius 2002-09 23 įsakymu Nr. 253 patvirtino Skiriamų maisto produktų vidutinį paros kiekį ir paros maitinimo išlaidų normas asmenims, laikomiems kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose. Šis įsakymas įsigaliojo nuo 2003-01-01.

Taip pat 2002 m. Departamentui pavaldžiose įstaigose skirtingai buvo planuotos išlaidos medikamentams (2 pavyzdys).

Departamentui pavaldžios įstaigos netvarko joms priklausančių pastatų techninio eksploatavimo žurnalų, dėl to Departamentas neužtikrina tinkamo statybos remonto darbų planavimo. Audito metu nustatyta, kad Pravieniškių 1-iems pataisos namams priklausančių pastatų techninio eksploatavimo žurnaluose nuo 1999-04-05 iki 2002-09-18 nėra įrašų, kad reikalingas pasimatymo kambarių remontas.

Vyriausybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos 2002 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymu, 2002-07-19 nutarimu Nr. 1164 „Dėl 2002 m. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pagal

1 pavyzdys

2002 m. pradžioje buvo patvirtintos išlaidos mitybai taip: Marijampolės pataisos namai 1573 asmenims planavo išlaidų mitybai 1240,0 tūkst. Lt (2,20 Lt per dieną 1 asmeniui), o Alytaus pataisos namai tokias pat išlaidas (1246,0 tūkst. Lt) planavo 1850 asmenų, t. y. 1,80 Lt per dieną.

2 pavyzdys

Marijampolės pataisos namai 1573 asmenims planavo išlaidų medikamentams 50,0 tūkst. Lt per metus, o Alytaus pataisos namai didesniai skaičiui asmenų (1850) planavo 30,0 tūkst. Lt išlaidų, t. y. 20,0 tūkst. Lt arba 40 proc. mažiau.

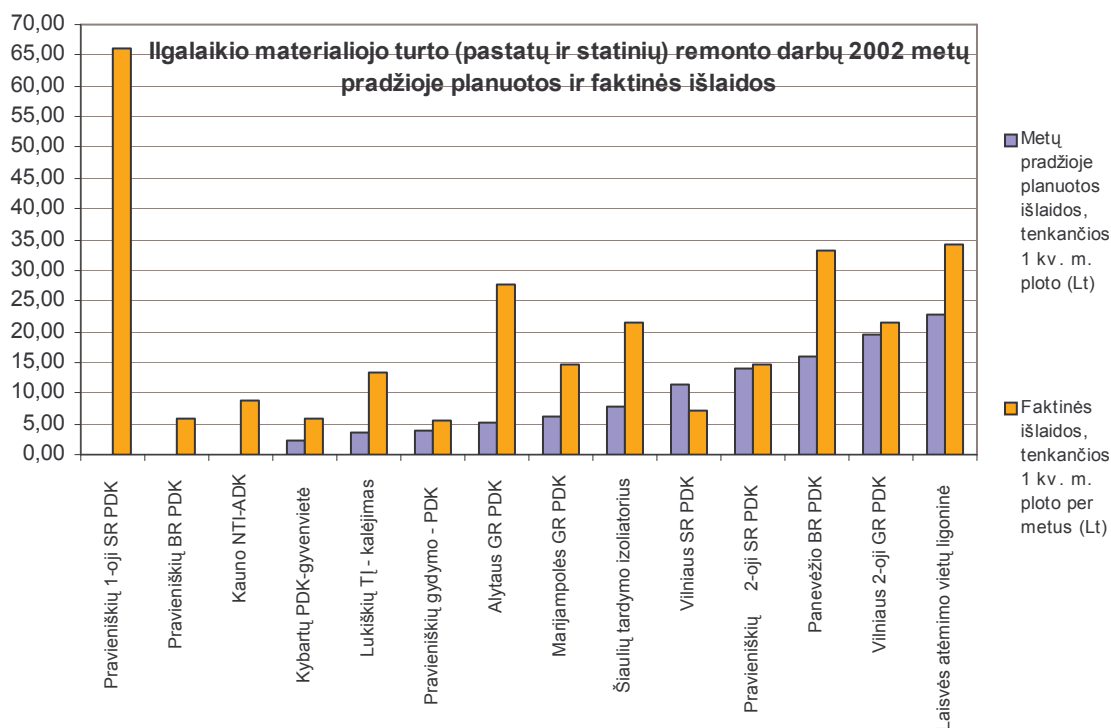
tvirtinamas programos patvirtinimo“ Departamentui papildomai skyrė 7 802,0 tūkst. Lt, iš jų 4 004,0 tūkst. Lt programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ kreditoriniam įsiskolinimui padengti.

Audito metu nustatyta, kad laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas S. Agurkis 2002-08-13 patvirtino Pravieniškių 1-osios sustiprinto režimo pataisos darbų kolonijos (dabar – Pravieniškių 1-ieji pataisos namai) papildomą vykdomos programos sąmatą 474,0 tūkst. Lt paprastosioms išlaidoms, iš jų ilgalaikio materialiojo turto remontui – 268,0 tūkst. Lt (išlaidų ekonominės klasifikacijos kodas 1.01.3.14), t. y. šias lėšas pataisos namams skyrė ne kreditoriniam įsiskolinimui padengti, o patalpų remontui. Pažymėtina, kad Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų kreditorinis įsiskolinimas 2002-07-01 sudarė 414,1 tūkst. Lt (biudžeto lėšos). Buvęs Departamento direktorius J. Blaževičius 2002 m. pradžioje (2002-01-30) patvirtino Pravieniškių 1-osios sustiprinto režimo pataisos darbų kolonijos vykdomos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ 2002 m. išlaidų sąmatą 5 680,0 tūkst. Lt paprastosioms išlaidoms, iš jų ilgalaikio materialiojo turto remontui – tik 40,0 tūkst. Lt.

Pastebėjimai

- **Pažeidžiant Biudžeto sandaros įstatymo 8 str. 3 p. ir Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 str. nuostatas, Pravieniškių 1-ieji pataisos namai 256,6 tūkst. Lt biudžeto lėšų panaudojo ilgalaikio materialiojo turto remontui, neturėdami tam tikslui skirtų asignavimų, t. y. paprastųjų išlaidų ilgalaikio materialiojo turto remontui buvo skirta 308,0 tūkst. Lt, o faktinės išlaidos sudarė 564,6 tūkst. Lt.**
- **Departamentui pavaldžios įstaigos netvarko joms priklausančių pastatų techninio eksploatavimo žurnalų, dėl to Departamentas neužtikrina tinkamo statybos remonto darbų planavimo. Statybos remonto darbai, kuriuos atliko Pravieniškių 1-ieji pataisos namai, Vyriausybės 2002-06-12 nutarimu Nr. 855 patvirtintose Neatidėliotino narkomanijos ir žmogaus imunodeficito viruso infekcijos plitimo Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose prevencijos priemonėse nenumatyti.**

Departamentui pavaldžių įstaigų ilgalaikio materialiojo turto (pastatų ir statinių) remonto darbų 2002 metų pradžioje planuotos ir faktinės išlaidos (išlaidų ekonominės klasifikacijos kodas 1.03.14) atvaizduotos 2-1 paveiksle.

2–1 pav. Duomenys apie ilgalaikio materialiojo turto (pastatų ir statinių) remonto darbų planuotas 2002 metų pradžioje ir faktines išlaidas Departamentui pavaldžiose įstaigose (Lt / 1 m² ploto)

Iš pateikto paveikslo matyti, kad ilgalaikio materialiojo turto faktinės išlaidos labai skiriasi nuo metų pradžioje planuotų asignavimų: Pravieniškių 1-oji sustiprinto režimo pataisos darbų kolonija (dabar – Pravieniškių 1-ieji pataisos namai), Pravieniškių bendrojo režimo pataisos darbų kolonija (dabar – Pravieniškių 3-ieji pataisos namai) ir Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-auklėjimo darbų kolonija (dabar – Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius-pataisos namai) metų pradžioje iš viso neplanavo išlaidų ilgalaikio materialiojo turto remontui, tačiau šios įstaigos padarė faktinių išlaidų.

Buvęs Departamento direktorius J. Blaževičius 2002-01-30 patvirtino programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ (kodas 1.2) vykdymui pavaldžioms įstaigoms 2002 m. išlaidų sąmatas, pagal kurias nepaprastosioms išlaidoms lėšų nebuvo skirta. Per metus sąmatos buvo koreguojamos ir paprastosioms išlaidoms skirtos lėšos, 867,0 tūkst. Lt, buvo perkeltos į nepaprastąsias išlaidas.

Pažeidžiant Biudžeto sandaros įstatymo 6 str. 1 p., Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, panaudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 33, 34 p. ir 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos 88, 90 p., Departamentas programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymui 867,0 tūkst. Lt paprastųjų išlaidų skyrė pagrindiniam kapitalui įsigyti, nesant paprastųjų išlaidų ekonomijos.

Departamentui pavaldžių įstaigų biudžeto lėšų kreditorinis įsiskolinimas 2002 metų pradžioje iš viso sudarė 5 507,7 tūkst. Lt, o metų pabaigoje – 4 868,6 tūkst. Lt.

Audito metu nustatyta, kad nepaprastosioms išlaidoms papildomai skirtų lėšų padengimo šaltinis yra:

- iš darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų – 31,0 tūkst. Lt,
- iš kitų paprastųjų išlaidų – 244,0 tūkst. Lt (iš jų mitybai – 67,0 tūkst. Lt, šildymui – 83,0 tūkst. Lt),
- iš bendros Departamento sąmatos paprastųjų išlaidų, patvirtintų pataisos inspekcijoms – 202,0 tūkst. Lt,
- iš 2002-08-12 Departamentui patvirtintos išlaidų sąmatos programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti lėšų - 370,0 tūkst. Lt.

Pažeisdamas Biudžeto sandaros įstatymo 8 str. 3 d. nuostatas, laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas S. Agurkis 2002-08-12 patvirtino Departamento išlaidų sąmatą programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti – 3 699,0 tūkst. Lt, nors šios programos Departamentas nevykdė.

Vyriausybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo 2002-07-04 priimtu Lietuvos Respublikos 2002 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymu, 2002-07-19 nutarimu Nr. 1164 Departamentui patvirtino papildomai 7 802,0 tūkst. Lt asignavimų, iš jų 4 004,0 tūkst. Lt programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ paprastosioms išlaidoms įstaigų kreditorinio įsiskolinimo padengimui. Laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas S. Agurkis 2002-07-25 patvirtino papildomai skirtų lėšų pagal programas paskirstymą, kuriame kreditoriniam įsiskolinimui padengti numatė ne visas šiai programai skirtas lėšas, o tik dalį, t. y. 2 764,0 tūkst. Lt. Likusias lėšas skyrė: remonto darbams – 770,0 tūkst. Lt, apsaugai perimti – 865,0 tūkst. Lt bei kitoms išlaidoms – 470,0 tūkst. Lt, kai tuo tarpu įstaigų kreditorinis įsiskolinimas 2002-07-01 sudarė 5 743,4 tūkst. Lt.

Finansų ministerija 2002-05-22 raštu Nr. 0206-06-0209222-0210444/0205881 „Dėl įkalinimo įstaigų skolų“, atsakydama į Departamento prašymus skirti lėšų įkalinimo įstaigų skoloms padengti (2002-04-24 Nr. 08-621 ir 2002-05-10 Nr. 08-737), informavo Departamentą, kad sudarant 2002 metų biudžetą buvo atsižvelgta į įstaigų sunkią finansinę padėtį ir asignavimai paprastosioms išlaidoms, palyginti su 2001 metais, buvo sumažinti tik 2,3 proc. (biudžetinėms įstaigoms vidutiniškai buvo sumažinta 6 proc.) ir kad tikslinant valstybės biudžetą bus svarstoma galimybė padidinti Departamentui asignavimus.

Audito metu nustatyta, kad Departamentui pavaldžios įstaigos nepakankamai racionaliai naudojo joms skirtus biudžeto asignavimus (3 pavyzdys).

Laikinai ėjęs direktoriaus pareigas R. Kalendra 2002-12-13 rašte Nr. 13-2116 „Dėl asignavimų perskirstymo“ Finansų ministerijai nurodė, kad dėl nuteistųjų skaičiaus sumažėjimo per II pusmetį susidarė mitybos išlaidų ekonomija, dėl šiltesnio oro susidarė šildymo išlaidų ekonomija ir prašė sutaupytas lėšas perskirstyti ilgalaikio turto įsigijimui. Šiame rašte nurodyta, kad Marijampolės griežtojo režimo pataisos darbų kolonijai lėšos bus skirtos ryšio priemonėms įsigyti, Vilniaus 2-ajai sustiprinto režimo pataisos darbų kolonijai – mikroautobusui įsigyti bei Lukiškių tardymo izoliatoriui-kalėjimui – vaizdo stebėjimo sistemai įsigyti. Audito metu nustatyta, kad Departamentas nurodė Finansų ministerijai netikslūs duomenis, nes įstaigų kreditorinis įsiskolinimas metų pabaigoje buvo: mitybai – 260,9 tūkst. Lt, šildymui – 252,5 tūkst. Lt. Departamentas Finansų ministerijai teikiamoje informacijoje apie papildomų lėšų skyrimą (ilgalaikiam turtui kurti) iš sutaupytų paprastųjų lėšų nenurodė investicijų projekto, kuriam numatoma skirti lėšas, pavadinimo, projekto ryšio su vykdoma programa, kaip nustatyta Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 patvirtintos Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos 34 punkte.

Departamentas neužtikrino pavaldžių įstaigų išlaidų sąmatų vykdymo neviršijant patvirtintų asignavimų sumų, kaip reglamentuota Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 7 p. ir 7 str. 1 p. (4 pavyzdys).

Išvados:

- 1. Departamentas neužtikrino Biudžeto sandaros įstatymo (1990-07-30 Nr. I-430) 5 str. 1 d. 3 p. reglamentuojamos asignavimų valdytojo pareigos tinkamai organizuoti programų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, rengimą ir vykdymą.**
- 2. Departamento vadovai neužtikrino, kad būtų parengtos kontrolės priemonės nustatytiems programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti, kaip numatyta Vyriausybės 2001-04-05 nutarimu Nr. 379 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programų vykdymo kontrolės ir vertinimo tvarkos 4 p.**

3 pavyzdys.

Vilniaus 2-ųjų pataisos namų kreditorinis įsiskolinimas metų pradžioje iš biudžeto lėšų sudarė 446,6 tūkst. Lt, metų pabaigoje – 400,9 tūkst. Lt, tačiau 51,0 tūkst. Lt paprastųjų išlaidų buvo perkelta į nepaprastąsias išlaidas, už kuriuos įstaiga 2002-12-19 įsigijo 59 987 Lt vertės automobilį Hyundai (likusius 16 565 Lt sumokėjo iš kitos programos lėšų) ir kito ilgalaikio turto.

4 pavyzdys.

Pagal 2002 m. patikslintą išlaidų sąmatą Lukiškių tardymo izoliatoriui-kalėjimui buvo patvirtinta 195,0 tūkst. Lt nepaprastosioms išlaidoms. Iš audito metu pateiktų duomenų matyti, kad ši įstaiga nesilaikė Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 str. ir Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos 17 p. nurodyto draudimo naudoti valstybės biudžeto lėšas be patvirtintos išlaidų sąmatos ir ilgalaikio turto įsigijo iš viso už 225,0 tūkst. Lt.

3. Departamentas neužtikrino pavaldžių įstaigų išlaidų sąmatų vykdymo neviršijant patvirtintų asignavimų sumų, kaip reglamentuota Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 7 p. ir 7 str. 1 p.
4. Departamente nepakankamai efektyvus planuojamų gauti ir naudojamų finansinių išteklių valdymo procesas, kurio metu nustatomos veiklos kryptys ir būdai, kaip efektyviausiai panaudoti turimus ir planuojamus gauti išteklius programos uždaviniams įvykdyti ir tikslams pasiekti – nesant paprastųjų išlaidų ekonomijos, 867,0 tūkst. Lt paprastųjų programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ išlaidų Departamentas skyrė pagrindiniam kapitalui įsigyti.

2. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS UŽTIKRINIMAS“ (KODAS 1.2) ĮVYKDYMO LYGIO VERTINIMAS TAUPUMO POŽIŪRIU

Departamento vykdomos 1.2 programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ tikslų ir uždavinių įgyvendinimui 2002 m. buvo numatytos trys priemonės:

1. Darbuotojų darbo apmokėjimas.
2. Nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų užtikrinimas.
3. Pataisos inspekcijų išlaikymas.

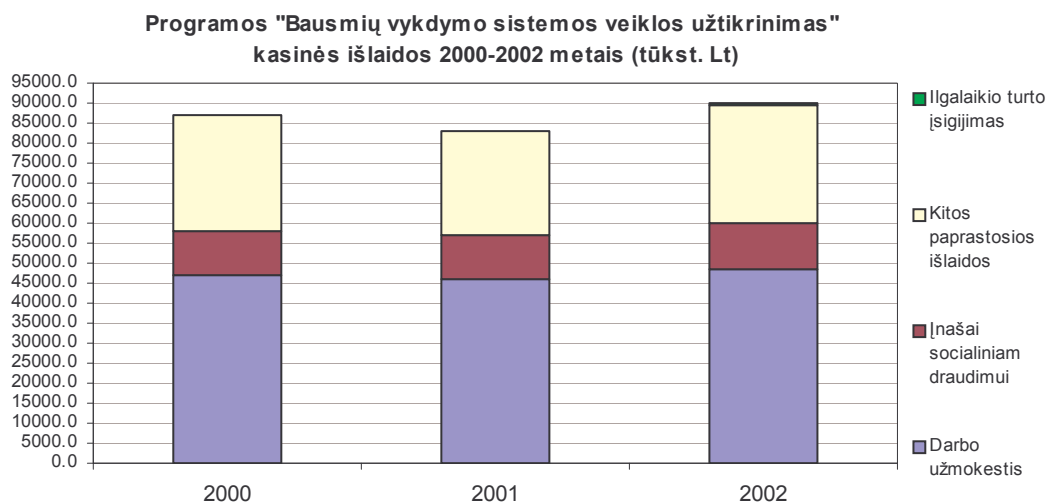
Vyriausybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos 2002 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, 2002-01-28 nutarimu Nr. 119 „Dėl 2002 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pagal tvirtinamas programas patvirtinimo“ Departamentui šiai programai vykdyti patvirtino iš viso 90 363,0 tūkst. Lt asignavimų (2002-05-30, 2002-07-19 nutarimais Nr. 793 ir 1164 patikslino), iš jų:

- 87 466,0 tūkst. Lt (96,8 proc.) skirta laisvės atėmimo ir kardomojo kalinimo įstaigoms,
- 2 897,0 tūkst. Lt (3,2 proc.) – pataisos inspekcijoms.

Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymui 2002 m. gauta 90 206,7 tūkst. Lt asignavimų (99,8 proc. patvirtinto asignavimų plano), iš jų padaryta 90 188,3 tūkst. Lt kasinių ir 90 148,9 tūkst. Lt faktinių išlaidų.

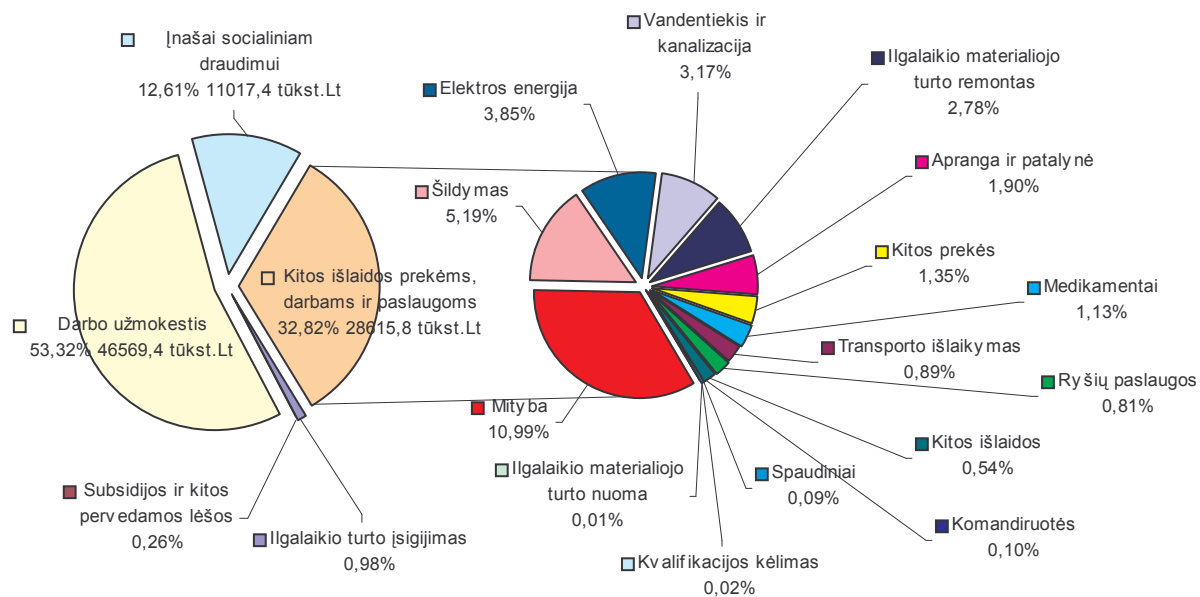
Vertinant programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ (kodas 1.2) įvykdymo lygį, atskirai analizuota Departamentui pavaldžių įkalinimo įstaigų ir atskirai – pataisos inspekcijų programos vykdymas.

Analizuojant programos vykdymo išlaidas 2000–2002 metais, nustatyta, kad paprastosios kasinės išlaidos 2002 m. padidėjo 2,5 proc., palyginus su 2000 m., ir 7,4 proc. – palyginus su 2001 m, iš jų darbo užmokestis 2002 m. padidėjo atitinkamai 3,6 proc. ir 5,8 proc. (1 priedas).

3-1 pav. Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ kasinių išlaidų dinamika 2000–2002 metais

Įkalinimo įstaigų kasinių išlaidų struktūra 2002 m. pagal išlaidų ekonominės klasifikacijos kodus, vykdančią programą (1.2. kodas), atvaizduota 3–2 paveiksle.

3-2 pav. Laisvės atėmimo ir įkalinimo įstaigų vykdomos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ kasinių išlaidų struktūra 2002 m. pagal išlaidų ekonominės klasifikacijos kodus

Šaltinis – 2003-01-01 finansinė atskaitomybė

Pastebėjimas

Departamente nėra nustatyta, kokios išlaidos vertinamos – kasinės, faktinės ar gauti asignavimai. Nustatyta, kad Departamentas išlaidas skaičiuoja pagal gautus asignavimus. Toks išlaidų vertinimas yra netikslus: programa vykdoma biudžetiniais metais, todėl turėtų būti vertinamos faktinės išlaidos. Audito metu nustatyta, kad programos vertinimas pagal faktines išlaidas taip pat yra netikslus, nes Departamento pavaldžios įstaigos į faktines išlaidas įtraukė nurašytą paramą. Taigi programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti 2002 m. skirtų biudžeto lėšų faktinės išlaidos padidintos 582,8 tūkst. Lt.

2.1 PROGRAMOS PRIEMONĖS – DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMAS – VYKDYMO VERTINIMAS

Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ priemonės – darbuotojų darbo apmokėjimas – vykdymas buvo vertinamas taupumo požiūriu. Departamentas šios priemonės įvykdymo lygio vertinimui 2002 m. nustatė vertinimo kriterijų – personalo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų sumą, tenkančią vienam nuteistajam.

Metinės finansinės atskaitomybės 2003-01-01 duomenimis, įkalinimo įstaigos (be pataisos inspekcijų) 2002 m. padarė 87 342,4 tūkst. Lt kasinių išlaidų, iš jų 46 569,4 tūkst. Lt (53,32 proc.) sudarė darbo užmokesčio. Faktinės darbo užmokesčio išlaidos sudarė 46 582,1, t. y. 12,7 tūkst. Lt daugiau, negu kasinės. Departamentui pavaldžių įkalinimo įstaigų darbo užmokesčio kreditorinis įsiskolinimas 2003-01-01 sudarė: 1 275,7 tūkst. Lt – įsiskolinimas darbuotojams, 693,8 tūkst. Lt – mokėtinas fizinių asmenų pajamų mokestis.

Metinės finansinės atskaitomybės duomenimis, 14 pavaldžių įkalinimo įstaigų faktinis vidutinis sąrašinis darbuotojų skaičius sudarė 3 488, iš jų: valstybės tarnautojai – 1 933, darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis – 827,5 ir nuteistieji – 727,5. Faktinis vidutinis sąrašinis darbuotojų skaičius 2002 m., palyginus su 2001 m., padidėjo 186 darbuotojais.

Audito metu Departamentui pavaldžios įstaigos pateikė duomenis apie vidutinį nuteistųjų ir kalinamųjų asmenų skaičių,

5 pavyzdys

Daugiausia nuteistųjų ir kalinamųjų asmenų tenka vienam darbuotojui, betarpiškai dirbančiam su nuteistaisiais ir kalinamaisiais: Marijampolės pataisos namuose (2001 m. – 9,80, 2002 m. – 11,30), Alytaus pataisos namuose (2001 m. – 9, 2002 m. – 10), mažiausia tenka – Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje-pataisos namuose (2001 m. – 1,10, 2002 m. – 0,90), Vilniaus 1-uose pataisos namuose (2001 m. – 1,74, 2002 m. – 2), o Pravieniškių 1-uose pataisos namuose 2001 m. – 5,40, 2002 m. – 6,60 ir Pravieniškių 3-iuose pataisos namuose 2001 m. – 4,50, 2002 m. – 6,30.

Tardymo izoliatoriuose taip pat skirtingas vidutinis nuteistųjų ir kalinamųjų asmenų skaičius, tenkantis vienam darbuotojui, betarpiškai dirbančiam su nuteistaisiais ir kalinamaisiais.

Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime šis rodiklis 2001 m. buvo 4,62, 2002 m. – 4,51, o Šiaulių tardymo izoliatoriuje 2001 m. – 5,56, 2002 m. – 5,20.

tenkantį vienam darbuotojui, betarpiškai dirbančiam su nuteistaisiais ir kalinamaisiais. Iš pateiktų duomenų matyti, kad šis rodiklis įstaigose labai skirtingas (5 pavyzdys).

Programos vykdymui įkalinimo įstaigose 2002 m. buvo patvirtinti 3 951,5 etato, iš jų:

- valstybės tarnautojų – 2 171 (54,9 proc. bendro etatų skaičiaus),
- darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis – 903,5 (22,9 proc.),
- nuteistųjų etatai – 877 (22,2 proc.).

Departamente bendras patvirtintų etatų skaičius 2002 m., palyginus su 2001 m., išaugo 108,5 (2,82 proc.).

1 lentelė

Duomenys apie Departamentui pavaldžių įkalinimo įstaigų patvirtintų, užimtų ir laisvų etatų skaičių 2001–2002 m.

Darbuotojai	Metai	Patvirtinta etatų	Patvirtintų etatų pokytis (+ padidėjo, – sumažėjo)	Faktinis vidutinis sąrašinis darbuotojų skaičius	Laisvi etatai (3)-(5)	Laisvų etatų pokytis (+ padidėjo, – sumažėjo)	Faktinės darbo užmokesčio išlaidos (tūkst. Lt)	Faktinių darbo užmokesčio išlaidų pokytis (+ padidėjo, – sumažėjo)
Valstybės tarnautojai	2001	2058,5		1802,0	256,5		32103,3	
	2002	2171,0	112,5	1933,0	238,0	-18,5	34536,0	2432,7
Darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis	2001	939,5		818,5	121,0		10163,4	
	2002	903,5	-36,0	827,5	76,0	-45,0	10333,1	169,7
Nuteistieji	2001	845,0		681,0	164,0		1621,4	
	2002	877,0	32,0	727,5	149,5	-14,5	1713,1	91,7
Iš viso	2001	3843,0		3301,5	541,5		43888,1	
	2002	3951,5	108,5	3488,0	463,5	-78,0	46582,2	2694,1

Pastebėjimai

- **Departamentui pavaldžiose įkalinimo įstaigose buvo laisvi etatai (vidurkis):**
 - **2001 m. – 541,5 etatai (tai sudaro 14,1 proc. patvirtintų etatų);**
 - **2002 m. – 463,5 etatai (tai sudaro 11,3 proc. patvirtintų etatų).**
- **2002 m. įkalinimo įstaigų faktinės darbo užmokesčio išlaidos buvo 517,0 tūkst. Lt didesnės nei planuotos išlaidos metų pradžioje (darbo užmokesčio fondas buvo planuojamas 3 951,5 etatams, o faktiškai užimta buvo 463,5 etato mažiau).**
- **2001 m. neužimtų etatų vidurkis buvo 541,5 etatai, tačiau 2002 m. bendras patvirtintų etatų skaičius išaugo 108,5 (2,82 proc.).**

Departamentas audito metu nepateikė duomenų, kad analizavo etatų neužimtumo priežastis pavaldžiose įstaigose bei nagrinėjo galimybes pasiekti esamus rezultatus taupiau. Audito metu nustatyta,

kad darbuotojams už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą ar papildomų užduočių, atliekamų viršijant nustatytą darbo trukmę, atlikimą buvo skiriamos priemokos (6 pavyzdys).

Pastebėjimai

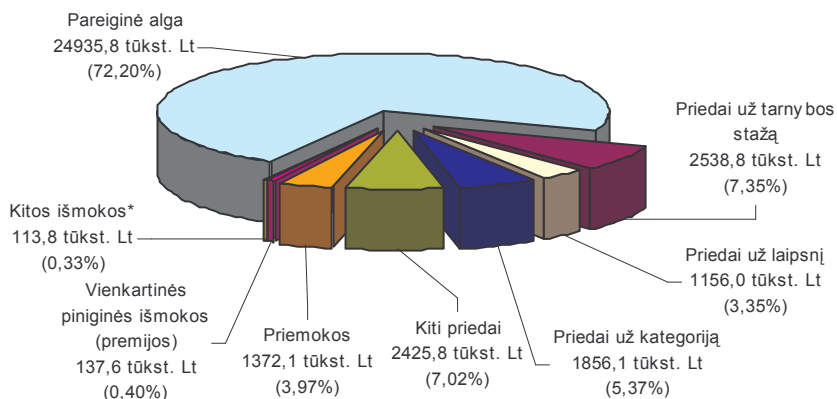
- **Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų direktorius:**
 - 2002-07-29 įsakymu Nr. 110 TE nustatydamas priemokas vadovavosi jau negaliojančiu Vyriausybės 2001-09-25 nutarimu Nr. 1159 „Dėl priemonių skyrimo valstybės tarnautojams tvarkos patvirtinimo“ (nutarimas neteko galios 2002-07-25);
 - 2002-09-10 įsakymu Nr. 132 TE nustatė 30 proc. pareiginės algos priemonę už papildomus darbus atliekant kapitalinį remontą bei struktūrinių padalinių organizavimą nuo 2002-09-04 iki 2003-09-03, darbuotojui esant kasmetinėse atostogose (nuo 2002-09-09 iki 2002-09-20).

6 pavyzdys

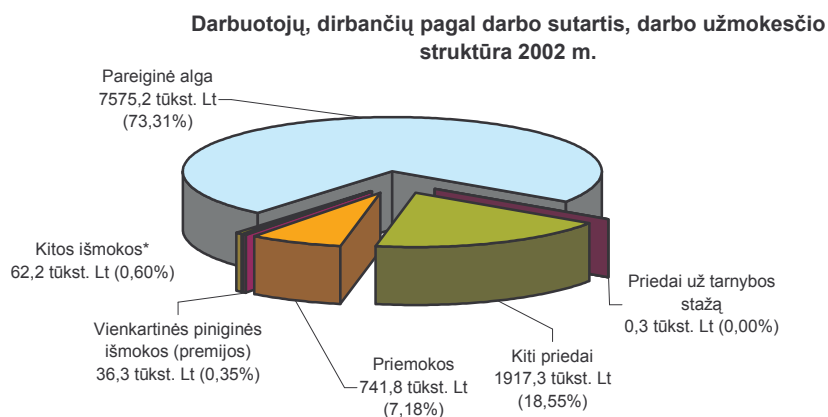
Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų direktorius A. Pranevičius 2002-09-10 įsakymu Nr. 132 TE direktoriaus pavaduotojui ūkio reikalams nustatė 30 proc. pareiginės algos priemonę už įprastą darbo krūvį neviršijančią veiklą. Departamento direktoriaus 2002-07-18 įsakymu Nr. 34 patvirtintos Pravieniškių 1-osios sustiprintojo režimo pataisos darbų kolonijos direktoriaus pavaduotojo ūkio reikalams pareigybės aprašo 12 p. nustatyta direktoriaus pavaduotojo viena iš funkcijų – planuoti, organizuoti ir kontroliuoti Materialinio aprūpinimo skyriaus darbą, 18 p. – organizuoti ir kontroliuoti Kolonijos pastatų ir statinių eksploataciją, remontą ir techninę priežiūrą. Audito metu nustatyta, kad Darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose nurodytas direktoriaus pavaduotojo įprastas darbo krūvis ir kitų rašytinių dokumentų nėra.

Taip pat nustatyta, kad Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų direktorius 2002-07-29 įsakymu Nr. 110 TE už darbą poilsio bei švenčių dienomis ir nakties metu nuo 2002-07-01 nustatė 10 proc. priemokas statutiniams ir nestatutiniams valstybės tarnautojams, nenurodydamas darbuotojų, kuriems skiriamos priemokos, pavardžių. Pataisos namų buhalterija savo nuožiūra apskaičiuoja priemokas konkrečioms darbuotojams, nors direktoriaus įsakyme tai nedetalizuota. Taigi priemonę už darbą poilsio bei švenčių dienomis ir nakties metu apskaičiavimo ir mokėjimo srityje neužtikrinta vidaus kontrolė.

Valstybės tarnautojų darbo užmokesčio struktūra 2002 m.

3-3 pav. Departamentui pavaldžių įstaigų valstybės tarnautojų darbo užmokesčio struktūra 2002 m.

3-4 pav. Departamentui pavaldžių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo užmokesčio struktūra 2002 m.

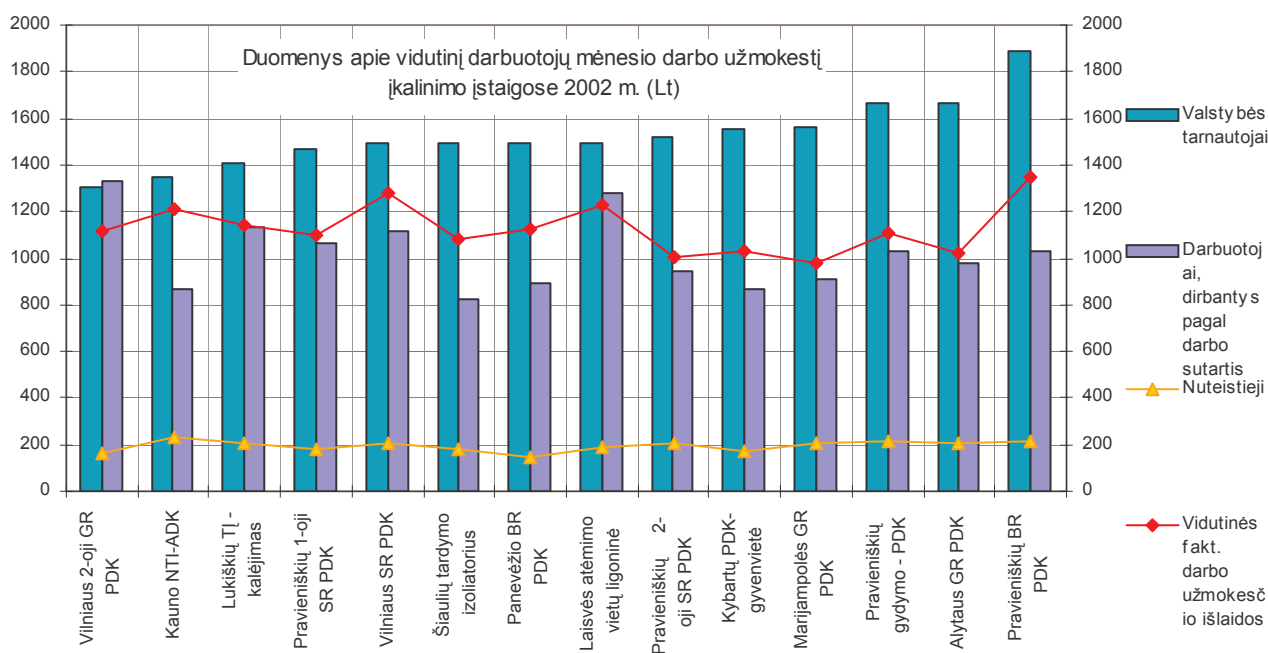
Departamentui pavaldžių įstaigų faktinės darbo užmokesčio išlaidos 2002 metais atvaizduotos 2 priede.

Pastebėjimai

- **Departamentas audito metu nepateikė duomenų, kad analizavo etatų neužimtumo priežastis pavaldžiose įstaigose bei nagrinėjo galimybes pasiekti esamus rezultatus taupiau.**
- **Departamentui pavaldžių įstaigų vadovai teikė Departamentui ir Departamento direktorių tvirtino ne realiai programai vykdyti reikalingą etatų skaičių, nes patvirtinti etatai kelis metus iš eilės nuolat neužimti, tuo tarpu darbo užmokesčio fondas apskaičiuotas pagal patvirtintą etatų skaičių. Tai rodo, kad priemonei vykdyti skirtos lėšos naudojamos nepakankamai taupiai.**

Apskaičiuota, kad 2002 m. vieno etatinio darbuotojo (išskyrus nuteistuosius) darbo užmokesčio metinis vidurkis sudarė 16 258 Lt, mėnesio darbo užmokesčio vidurkis – 1 355 Lt. Darbo užmokesčio vidurkis atskirose įstaigose labai skirtingas (3 priedas).

Iš 3–5 paveiksle pateiktų duomenų apie 2002 m. Departamentui pavaldžių įstaigų vidutinį mėnesio (valstybės tarnautojų, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis bei nuteistųjų) darbo užmokestį matyti, kad vidutinis mėnesio darbo užmokestis atskirose įstaigose labai skirtingas: valstybės tarnautojų svyruoja nuo 1 302,8 Lt – Vilniaus 2-uose pataisos namuose iki 1 884,5 Lt – Pravieniškių 3-iuose pataisos namuose (svyruoja 44,6 proc.), darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis – nuo 825,3 Lt – Šiaulių tardymo izoliatoriuje iki 1 331,7 Lt – Vilniaus 2-uose pataisos namuose (svyruoja 61,4 proc.), nuteistųjų – nuo 149,7 Lt – Panevėžio pataisos namuose iki 235,4 – Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriuje-pataisos namuose (svyruoja 57,2 proc.).

3-5 pav. Duomenys apie 2002 m. Departamentui pavaldžių įstaigų vidutinį mėnesio valstybės tarnautojų, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, bei nuteistųjų darbo užmokestį.

Pastebėjimai

- Audito metu nustatyta, kad Departamentui pavaldžios įstaigos nesiekė ekonomiškai naudoti programos vykdymui skirtas valstybės biudžeto lėšas. Nesant sutaupytų darbo užmokesčio fondo lėšų, darbuotojams buvo skiriamos premijos bei vienkartinės išmokos.
- Departamentas nėra parengęs lėšų paskirstymo pavaldžioms įstaigoms išlaikyti metodikos, todėl išlaidos (taip pat ir darbo užmokesčio) jose yra labai skirtingos.
- Finansiniai ištekliai programai vykdyti pavaldžioms įstaigoms buvo netiksliai parinkti kiekybės požiūriu.

Finansinės atskaitomybės 2003-01-01 duomenimis, Departamentui pavaldžių įstaigų kreditorinis įsiskolinimas 2002 metų pradžioje iš biudžeto lėšų (programos kodas 1.2) sudarė 5 450,9 tūkst. Lt. (iš jų darbo užmokestis – 1 265,4 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 746,4 tūkst. Lt), 2002 metų pabaigoje – 4 741,0 tūkst. Lt. (iš jų darbo užmokestis – 1 303,6 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 702,2 tūkst. Lt).

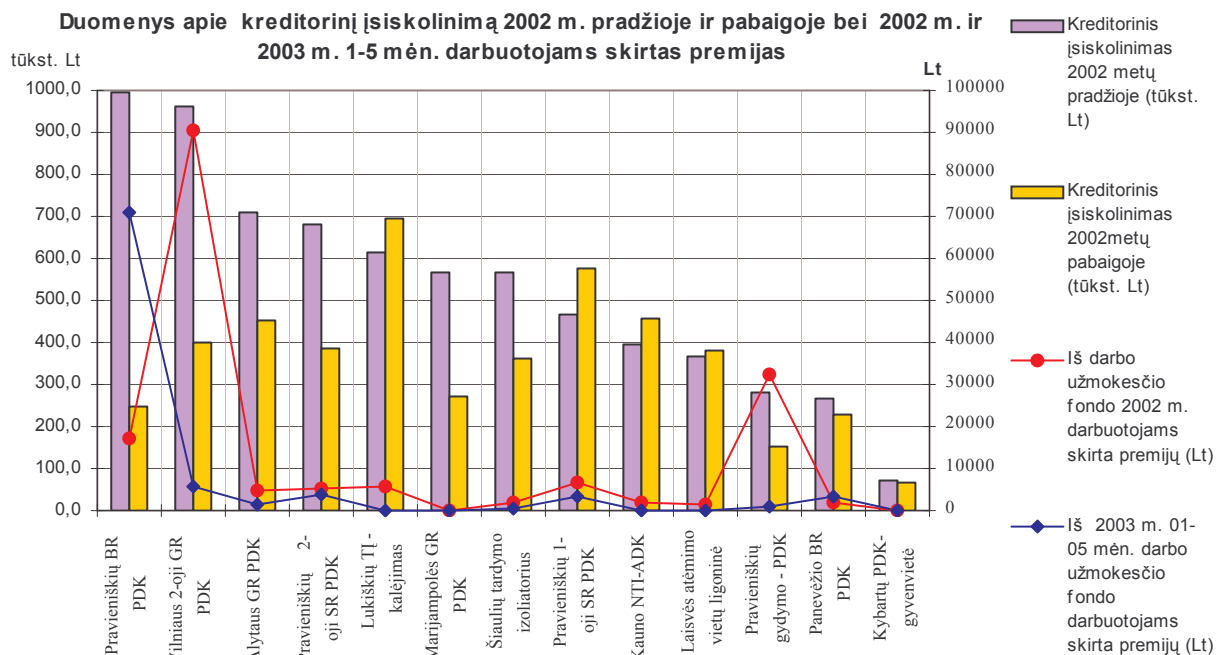
Pažeisdamas Biudžeto sandaros įstatymo 8 str. 3 d., Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 str. ir Vyriausybės 2002-07-19 nutarimu Nr. 1167 patvirtintų Vienkartinį piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos 4 p. nuostatas, Departamentui pavaldžios įstaigos 2002 m. skyrė ir išmokėjo darbuotojams premijas bei išmokas (priskaičiuota 170,6 tūkst. Lt, išmokėta 133,6 tūkst. Lt), nesant darbo užmokesčio fondo ekonomijos, t. y. nesumokėjus fizinių asmenų pajamų mokesčio (651,8 tūkst. Lt) ir darbuotojams atlyginimų už 2002 m. gruodžio II pusę (1 161,7 tūkst. Lt) (9 priedas).

7 pavyzdys

Daugiausia programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymui skirtų biudžeto lėšų premijoms skyrė: Vilniaus 2-ji pataisos namai premijų apskaičiavo 90,6 tūkst. Lt, išmokėjo 76,1 tūkst. Lt, tuo tarpu įstaigos kreditorinis įsiskolinimas 2002 metų pradžioje buvo 446,6 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 91,4 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 87,5 tūkst. Lt), metų pabaigoje – 400,9 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 147,6 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 25,4 tūkst. Lt); Pravieniškių gydymo ir pataisos namai darbuotojams premijų apskaičiavo 32,3 tūkst. Lt, išmokėjo 26,5 tūkst. Lt, o įstaigos kreditorinis įsiskolinimas metų pradžioje buvo 280,5 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 35,4 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 34,7 tūkst. Lt), metų pabaigoje – 154,1 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 38,8 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 30,2 tūkst. Lt); Pravieniškių 3-ieji pataisos namai darbuotojams premijų bei išmokų apskaičiavo 17,0 tūkst. Lt, išmokėjo 11,0 tūkst. Lt, kai įstaigos kreditorinis įsiskolinimas metų pradžioje buvo 283,8 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 74,8 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 56,6 tūkst. Lt), metų pabaigoje – 248,1 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokestis – 76,9 tūkst. Lt, fizinių asmenų pajamų mokestis – 54,0 tūkst. Lt).

Pažymėtina, kad laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas R. Kalendra 2002-12-20 įsakymu Nr. 401 TE Pravieniškių 3-ųjų pataisos namų direktoriui S. Agurkiui skyrė 2 500 Lt premiją (išmokėta 1 612,50 Lt) ir 2003-04-04 įsakymu Nr. 6/07-134 „Dėl paskatinimo“ S. Agurkiui vėl skyrė vienkartinę 3 000 Lt išmoką (išmokėta 1 935 Lt). Pravieniškių 3 –jų pataisos namų direktorius S. Agurkis nuo 2002-06-17 iki 2002-12-11 laikinai ėjo Departamento direktoriaus pareigas.

Pravieniškių 3–ių pataisos namų direktorius S. Agurkis 2003 m. taip pat netaupiai naudojo programos vykdymui skirtas biudžeto lėšas: per š. m. sausio–gegužės mėnesius darbuotojams skyrė 70,8 tūkst. Lt, išmokėjo 45,6 tūkst. Lt premijų, tuo tarpu šios įstaigos kreditorinis įsiskolinimas 2003-04-01 sudarė 184,0 tūkst. Lt.

3-6 pav. Duomenys apie Departamentui pavaldžių įstaigų kreditorinį įsiskolinimą 2002 m. pradžioje ir pabaigoje bei darbuotojams skirtas premijas

Pažeidamas Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 str. 5 d. reikalavimus, pavaldžios įstaigos 1 303,6 tūkst. Lt darbuotojų atlyginimams už 2002 metų gruodžio mėnesį ir 702,2 tūkst. Lt fizinių asmenų pajamų mokesčiui sumokėti panaudojo 2003 metų asignavimus.

Išvados:

1. Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ lėšos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo priemonei „Darbuotojų darbo apmokėjimas“ 2002 m. buvo naudojamos netaupiai. Nesant sutaupytų darbo užmokesčio fondo lėšų, darbuotojams buvo skiriamos premijos bei vienkartinės išmokos (priskaičiuota 170,6 tūkst. Lt, išmokėta 133,6 tūkst. Lt).

2. Finansiniai ištekliai programai vykdyti pavaldžioms įstaigoms buvo netiksliai parinkti kiekybės požiūriu.

3. Departamentui pavaldžiose įkalinimo įstaigose buvo laisvi etatai (vidurkis):

- 2001 m. – 541,5 etatai (tai sudaro 14,1 proc. patvirtintų etatų);
- 2002 m. – 463,5 etatai (tai sudaro 11,3 proc. patvirtintų etatų).

4. 2002 m. įkalinimo įstaigų faktinės darbo užmokesčio išlaidos buvo 517,0 tūkst. Lt didesnės nei planuotos išlaidos metų pradžioje (darbo užmokesčio fondas buvo planuojamas 3 951,5 etatams, o faktiškai užimta buvo 463,5 etato mažiau).

5. Departamentui pavaldžių įstaigų vadovai teikė Departamentui ir Departamento direktoriui tvirtinti ne realiai programai vykdyti reikalingą etatų skaičių, nes patvirtinti etatai kelis metus iš eilės nuolat neužimti, tuo tarpu darbo užmokesčio fondas apskaičiuotas pagal patvirtintą etatų skaičių. Tai rodo, kad priemonei vykdyti skirtos lėšos naudojamos nepakankamai taupiai.

2.2. PROGRAMOS PRIEMONĖS – NUTEISTŲJŲ IR ADMINISTRACIJOS DARBUOTOJŲ MATERIALINIS APRŪPINIMAS IR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ TEIKIMAS – VERTINIMAS

Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ priemonės - nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų teikimas - vykdymas buvo vertinamas taupumo požiūriu. Departamentas šios priemonės įvykdymo lygio vertinimui 2002 m. nustatė vertinimo kriterijų – kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms sumą vienam nuteistajam.

Departamentui pavaldžioms įkalinimo įstaigoms 2002 m. šiai priemonei buvo skirta 40 871,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (46,73 proc. visų patvirtintų asignavimų), gauta 40 747,3 tūkst. Lt asignavimų, padaryta 40 773,0 tūkst. Lt kasinių ir 40 723,4 tūkst. Lt faktinių išlaidų.

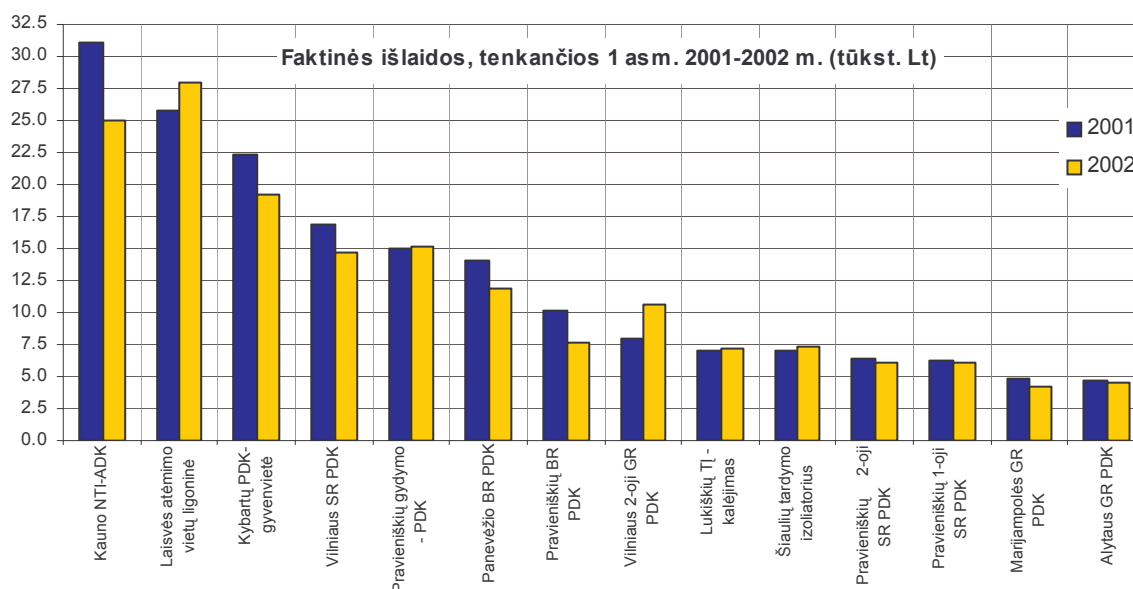
Audito metu analizuotos programai skirtos paprastosios kasinės ir faktinės išlaidos, tenkančios 1 asmeniui (kalinamajam ar nuteistajam) per metus. Šių įstaigų faktinių išlaidų vidurkis – 6 590 Lt. Nustatyta, kad šis rodiklis pavaldžiose įstaigose labai skirtingas (4 priedas).

Pastebėjimai

- Kybartų atvirosios kolonijos faktinės išlaidos 1 asmeniui per 2002 m. buvo 2,9 karto, o Vilniaus 1-ųjų pataisos namų – 2,2 karto didesnės nei visų įkalinimo įstaigų vidurkis;
- Marijampolės pataisos namų faktinės išlaidos 1 asmeniui per 2002 m. buvo 2 381 Lt (36,1 proc.) ir Alytaus pataisos namų – 2 121 Lt (32,2 proc.) mažesnės nei visų įkalinimo įstaigų vidurkis.

Laisvės atėmimo vietų ligoninės faktinės išlaidos, tenkančios 1 asmeniui per metus, sudarė 27 990 Lt, o Pravieniškių gydymo ir pataisos namų – 15 225 Lt, Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų – 24 975 Lt.

Duomenys apie 2001, 2002 m. faktines išlaidas, tenkančias 1 nuteistajam ar kalinamajam asmeniui (tūkst. Lt) atvaizduoti 3–7 paveiksle.

3-7 pav. Duomenys apie 2001, 2002 m. faktines išlaidas, tenkančias 1 nuteistajam ar kalinamajam asmeniui (tūkst. Lt)

Audito metu išlaidos, tenkančios vienam kalinamajam ar nuteistajam asmeniui, apskaičiuotos pagal keletą rodiklių:

Faktinės išlaidos mitybai, tenkančios 1 asmeniui per dieną, atskirose įstaigose svyruoja nuo 1,95 Lt (Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime) iki 3,90 Lt (Kybartų atvirojoje kolonijoje) (5 priedas).

Pastebėjimas

Kadangi iki 2003-01-01 nebuvo nustatytos mitybos normos, 2002 m. faktinės išlaidos mitybai, tenkančios 1 asmeniui per dieną, pavaldžiose įstaigose skiriasi 2 kartus. Vadovaudamasis

Vyriausybės 2002-01-09 nutarimu Nr. 14, teisingumo ministras 2002-09-23 įsakymu Nr. 253 patvirtino Skiriamų maisto produktų vidutinio paros kiekio ir paros maitinimo išlaidų normas asmenims, laikomiems kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, kurios įsigaliojo nuo 2003-01-01.

Faktinės išlaidos medikamentams, tenkančios 1 asmeniui per metus, svyruoja nuo 22,66 Lt (Pravieniškių 2-ieji pataisos namai) iki 116,19 Lt (Lukiškių tardymo izoliatorius-kalėjimas) (6 priedas).

Laisvės atėmimo vietų ligoninės faktinės išlaidos medikamentams, tenkančios 1 asmeniui per metus, sudarė 1 951,64 Lt, o Pravieniškių gydymo ir pataisos namų – 268,50 Lt (7,3 karto mažiau), Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų – 72,13 Lt (27,1 karto mažiau).

Pastebėjimai

- **Faktinės išlaidos medikamentams, tenkančios 1 asmeniui per dieną, atskirose įstaigose skiriasi iki 5,1 karto.**
- **Departamentas nėra nustatęs pavaldžioms įkalinimo įstaigoms bazinio medikamentų krepšelio, t.y. kokius pagrindinius medikamentus privalo turėti įstaigų medicinos punktai, todėl medikamentų likutis 2003-01-01 atskirose įstaigose skirtingas (pavyzdžiui, Marijampolės pataisos namų – 16,4 tūkst. Lt, o Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų – 2,3 tūkst. Lt, t. y. 7 kartus mažesnis).**

Faktinės išlaidos aprangai ir patalynei, tenkančios vienam asmeniui (kalinamajam ar nuteistajam) per metus taip pat ženkliai skiriasi. Šis rodiklis nepakankamai tiksliai parodo išlaidas 1 kalinamajam ar nuteistajam asmeniui, nes į jas įeina ir pareigūnų aprangos įsigijimui skirtos lėšos (7 priedas).

Pastebėjimas

Faktinės išlaidos aprangai ir patalynei, tenkančios vienam asmeniui (kalinamajam ar nuteistajam) per metus, didžiausios Vilniaus 2-uose pataisos namuose – 246,59 Lt ir mažiausios Alytaus pataisos namuose – 63,56 Lt (3,9 karto mažesnės).

Laisvės atėmimo vietų ligoninės faktinės išlaidos aprangai ir patalynei, tenkančios 1 asmeniui (kalinamajam ar nuteistajam) per metus, sudarė 209,39 Lt, o Pravieniškių gydymo ir pataisos namų – 277,17 Lt, Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų – 322,13 Lt.

Pagal programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ patikslintą 2002 m. išlaidų sąmatą **kvalifikacijos kėlimui** buvo patvirtinta (patikslinta) 25,0 tūkst. Lt, gauta asignavimų – 23,5 tūkst. Lt, kasinių išlaidų padaryta tik 19,4 tūkst. Lt, faktinių išlaidų – 18,8 tūkst. Lt arba 0,04 proc. darbo užmokesčiui patvirtintų asignavimų.

Pastebėjimai

- Departamentui pavaldžios įstaigos programos priemonės – nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų teikimas – elementui – kvalifikacijos kėlimui – panaudojo tik 0,04 proc. darbo užmokesčiui nustatytų asignavimų.
- Kvalifikacijos kėlimui iš viso neskyrė lėšų:
 - Alytaus pataisos namai;
 - Vilniaus 2-ieji pataisos namai;
 - Kybartų atviroji kolonija;
 - Šiaulių tardymo izoliatorius.
- Aštuonios įstaigos kvalifikacijos kėlimui skyrė iki 0,01 proc. darbo užmokesčiui nustatytų asignavimų.

Kvalifikacijos kėlimui daugiausia patvirtinta asignavimų Pravieniškių 3–iems pataisos namams (6,0 tūkst. Lt arba 0,127 proc. įstaigos darbo užmokesčio fondo) ir Marijampolės pataisos namams (5,0 tūkst. Lt arba 0,104 proc.).

Valstybės tarnybos įstatymo 46 str. 1 d. nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų mokymui valstybės ir savivaldybių biudžetuose numatomos lėšos, kurios turi sudaryti ne mažiau kaip 1 proc. ir ne daugiau kaip 5 proc. valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui nustatytų asignavimų.

Pastebėjimai

- Valstybės tarnybos įstatymo 46 str. 1 d. nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų mokymui valstybės ir savivaldybių biudžetuose numatomos lėšos, kurios turi sudaryti ne mažiau kaip 1 proc. ir ne daugiau kaip 5 proc. valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui nustatytų asignavimų.
- Departamentui pavaldžios įstaigos 2002 m. turėjo skirti ne mažiau kaip 466,0 tūkst. Lt ir ne daugiau kaip 2 329,8 tūkst. Lt (padarė tik 18,6 tūkst. Lt faktinių išlaidų).

8 pavyzdys

Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų Buhalterinės apskaitos skyriuje dirba 9 darbuotojai. Iš jų – 6 darbuotojai turi tik vidurinį išsilavinimą. Buhalterinės apskaitos skyriaus viršininkė turi specialųjį vidurinį išsilavinimą (1977 m. baigė Kauno žemės ūkio technikumą, Žemės ūkio gamybos buhalterijos specialybę) ir nuo 1997 metų nėra kėlusi savo kvalifikacijos.

Buhalterinės apskaitos skyriaus viršininkės išsilavinimas neatitinka direktoriaus 2002-07-12 įsakymu Nr. 40 patvirtinto Buhalterinės apskaitos skyriaus viršininko pareigybės aprašymo II skyriaus „Specialieji reikalavimai šias pareigas einančiam valstybės tarnautojui“ 1 p. reikalavimų – šias pareigas einančiam valstybės tarnautojui nustatytas vienas iš specialiųjų reikalavimų turėti aukštąjį išsilavinimą.

- Departamentui pavaldžių įstaigų 9 vyriausieji buhalteriai turi tik aukštesnįjį išsilavinimą, kvalifikacijos pastaruoju metu nekėlė 9 pavaldžių įstaigų vyriausieji buhalteriai.

Ilgalaikio materialiojo turto išlaidos, tenkančios 1 kv. m patalpų ploto, pavaldžiose įstaigose taip pat labai skirtingos. Apie tai plačiau išdėstyta ataskaitos skyriuje Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos vertinimas“ rengimo ir išlaidų poreikio planavimo vertinimas. Audito metu nustatyta teisės aktų pažeidimų (9 pavyzdys).

9 pavyzdys

Pravieniškių 1-ieji pataisos namai netaikė Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, taigi nesiekė ekonomiškai naudoti valstybės biudžeto lėšas ir be konkurso patalpų remonto darbus pirkė iš Valstybės įmonės prie Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų.

Pažeisdamas Statybos įstatymo 15 str. 1d. 1 p., Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų direktorius A. Pranevičius 2002-08-19 sudarė sutartį su valstybės įmone, o valstybės įmonės įstatuose nebuvo numatyta tokia veiklos rūšis. Valstybės įmonė į 2002-08-19 sutartyje numatytus statybos remonto darbus įtraukė 16 nuteistųjų, kurių darbo užmokestis sudarė tik 0,12 proc. (skaičiuojant nuo valstybės įmonės pagal 2002-08-19 sutartį atliktų remonto darbų vertės). Tai rodo, kad valstybės įmonė nevykdė įstatų 3 p. jai nustatyto pagrindinio veiklos tikslo – nuteistųjų įdarbinimo.

2002-08-19 sutarties su valstybės įmone sąlygos ekonomiškai nenaudingos Pravieniškių 1-iems pataisos namams, nes, nustatant statybos darbų kainą, buvo naudojami maksimalūs pridėtinių išlaidų bei pelno normos ekonominiai normatyvai (atitinkamai – 70 % ir 8 %): išlaidos už statybos remonto darbus valstybės įmonei didesnės 17 304,71 Lt, nei Valstybės įmonės išlaidos subrangovams. Be to, Pravieniškių 1-ji pataisos namai, sudarydami sutartį su Valstybės įmone, pažeidė Statybos ir urbanistikos ministerijos 1998-01-19 įsakymu Nr. 7 patvirtintų Statinių statybos skaičiuojamųjų kainų nustatymo rekomendacijų 4.7.5 ir 4.7.8 p.: sutarties dokumentuose (sąmatose) nurodė papildomų medžiagų ir mechanizmų eksploatacijos vertę, o medžiagų ir mechanizmų eksploatacijos vertę apskaičiuota pagal detaliąją jų nomenklatūrą ir į apskaičiavimus įtrauktos visos medžiagos ir mechanizmai. Taigi Pravieniškių 1-ieji pataisos namai už papildomas medžiagas ir mechanizmus Valstybės įmonei nepagrįstai sumokėjo 8 790,16 Lt (su PVM). Darytina išvada, kad remonto darbai atlikti ne pačiu pigiausiu būdu. Atliktų darbų aktus pasirašė direktorius A. Pranevičius. Aktai suderinti su Departamento Gamybės ir plėtros skyriaus Plėtros poskyrio vyresniojo inspektoriumi A. Brenciumi.

Taip pat nustatyta kitų netaupaus programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti skirtų lėšų naudojimo atvejų.

Departamento direktorius, vadovaudamasis 2000-10-30 įsakymu Nr. 25 „Dėl tarnybinių automobilių naudojimo tvarkos“ patvirtinta Kalėjimų departamento prie teisingumo ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo instrukcija (toliau – Automobilių naudojimo instrukcija), leido pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių vadovams tarnybinius lengvuosius automobilius ne darbo metu saugoti privačioje valdoje ar kitoje ne įstaigos teritorijoje.

Audito metu nustatyta, kad Departamentui pavaldžių įstaigų vadovai per laikotarpį nuo 2002-01-01 iki 2003-05-31 tarnybinais lengvaisiais automobiliais kelionei į namus ir atvirkščiai nuvažiavo iš viso 126 214,2 km. Apskaičiuota, kad pavaldžios įstaigos iš programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti skirtų biudžeto lėšų už sunaudotą kurą kelionėms į namus ir į darbą padarė iš viso 30 674,90 Lt išlaidų, iš jų 2002 m. – 19 733,90 Lt.

Duomenys apie netaupų programos lėšų, skirtų transportui išlaikyti, naudojimą, pateikti 8 priede.

Pastebėjimas

Departamentui pavaldžių įstaigų vadovai, naudodamiesi tarnybiniais lengvaisiais automobiliais kelionei į namus ir atvirkščiai, gauna paslaugas, kurios turėjo būti skirtos šių įstaigų reikmėms. Iš to darytina išvada, kad pavaldžiose įstaigose valstybės biudžeto lėšos, skirtos programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti, naudojamos netaupiai.

Išvados:

1. Departamento bei pavaldžių įstaigų vadovybė 2002 m. nesiekė, kad programai skirtos biudžeto lėšos būtų naudojamos taupiai.

2. Departamentas nėra parengęs lėšų paskirstymo pavaldžioms įstaigoms išlaikyti metodikos, todėl išlaidos darbo užmokesčiui, mitybai, medikamentams bei kitos jose yra labai skirtingos.

3. Departamento direktoriaus 2000-10-30 įsakymu Nr. 25 „Dėl tarnybinių automobilių naudojimo tvarkos“ patvirtintos Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo instrukcijos 1.2 p. nuostatos prieštarauja Vyriausybės 1998-11-17 nutarimo Nr. 1341 „Dėl tarnybinių automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose“ 6.1 p. nuostatoms, t. y. instrukcijos 1.2 p. nuostata neužtikrina, kad tarnybiniai lengvieji automobiliai būtų tinkamai laikomi, saugomi, naudojami tik tarnybiniais įstaigų uždaviniams bei funkcijoms vykdyti. Departamentui pavaldžių įstaigų vadovai, naudodamiesi tarnybiniais lengvaisiais automobiliais kelionei iš darbo į namus ir atvirkščiai, programai vykdyti skirtas lėšas naudojo netaupiai – šių kelionių metu sunaudotų degalų vertė, taip pat kitos automobilių eksploatacinės išlaidos nepadengiamos iš asmenų, kurie naudojami automobiliais, lėšų. Apskaičiuota, kad pavaldžios įstaigos iš programai „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdyti skirtų biudžeto lėšų nuo 2002-01-01 iki 2003-05-31 pagal sunaudotą kurą kelionėms į namus ir į darbą nuvažiavo iš viso 126 214,2 km, t. y. padarė iš viso 30 674,90 Lt išlaidų, iš jų 2002 m. – 19 733,90 Lt.

2.3. PROGRAMOS PRIEMONĖS – PATAISOS INSPEKCIJŲ IŠLAIKYMAS – VERTINIMAS

Programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ priemonės – nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų teikimas – vykdymas buvo vertinamas taupumo požiūriu. Departamentas šios priemonės įvykdymo lygio vertinimui 2002 m. nustatė

vertinimo kriterijų – išlaidų suma vienam asmeniui, nuteistam bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu.

Teisingumo ministras V. Markevičius 2001-12-29 įsakymu Nr. 275 įsteigė Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus regionų pataisos inspekcijas ir pavedė Departamentui vykdyti pataisos inspekcijų steigėjo funkcijas bei organizuoti įsteigtų pataisos inspekcijų teisinę registraciją.

Pažeidamas Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 2 d., asignavimų valdytojas – Departamento buvęs direktorius J. Blaževičius – 2002 m. nepatvirtino pavaldžių įstaigų – įsteigtų penkių regionų pataisos inspekcijų – išlaidų sąmatų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio), nors šios inspekcijos buvo įregistruotos Statistikos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kaip biudžetinės įstaigos 2002-02-12.

Pastebėjimas

Buvęs Departamento direktorius J. Blaževičius 2002-01-30 patvirtino 3 699,0 tūkst. Lt sąmatą Departamentui 1.2 programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymui, nors šią programą vykdė teisingumo ministro 2001-12-29 įsakymu Nr. 275 įsteigtos pataisos inspekcijos.

Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regionų pataisos inspekcijos 2002 m. gavo 2 864,4 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų (3,2 proc. 1.2 programos asignavimų), padarė 2 845,8 tūkst. Lt kasinių ir 2 843,5 tūkst. Lt faktinių išlaidų. Didžiausią pataisos inspekcijų išlaidų dalį 2002 m. sudarė išlaidos darbo užmokesčiui – 1 983,1 tūkst. Lt (69,7 proc. visų kasinių išlaidų) ir socialinio draudimo įmokos – 444,6 tūkst. Lt (15,6 proc.), kitos išlaidos darbams, prekėms ir paslaugoms sudarė 312,3 tūkst. Lt (11,0 proc.), kita parama – 105,8 tūkst. Lt (3,7 proc.).

Pataisos inspekcijose 2002 metais buvo patvirtinti 136 etatai: 130 valstybės tarnautojų (2002-01-14 įsakymas Nr. 5) ir 6 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis. Iš jų 2002 metais, pataisos inspekcijų pateiktais duomenimis, buvo neužimta 15 etatų.

Departamentas neužtikrino teisingumo ministro 2002-01-22 įsakymu Nr. 16 patvirtintų Pataisos inspekcijų nuostatų 9.16 p. vykdymo, t. y. nesudarė Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regiono pataisos inspekcijų I, II ir III ketvirčių finansinės atskaitomybės bei Panevėžio regiono pataisos inspekcija – 2002 metų finansinės atskaitomybės.

Departamentas nesilaikė reikalavimų apskaitos informacijai, t. y. regionų pataisos inspekcijų apskaitos 2002 metais netvarkė taip, kad apskaitos informacija būtų tinkama, objektyvi ir palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams (netvarkė atskirai Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regiono pataisos inspekcijų buhalterinės apskaitos), taigi neužtikrino Buhalterinės apskaitos įstatymo 4 str. 1, 3 p. nuostatų vykdymo.

Buhalterinė apskaita (sąmatos) buvo perduota: Vilniaus regiono pataisos inspekcijai – 2002-09-17, Kauno – 2002-09-17, Klaipėdos – 2002-10-24; Šiaulių – 2002-09-23 ir Panevėžio – 2002-04-01.

Pažeidžiant Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205 patvirtintų Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų 6 p. reikalavimus, Departamentui perduodant apskaitą Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regionų pataisos inspekcijoms tvarkyti savarankiškai, pareigų perdavimas ir perėmimas nebuvo įformintas aktu. Apskaitos perdavimo dieną nebuvo sudarytos pataisos inspekcijų finansinės atskaitomybės.

Laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas S. Agurkis įsakymu nepavedė Departamento Finansų ir apskaitos skyriui buhalterinės apskaitos reikalų perduoti regionų pataisos inspekcijoms.

Pastebėjimas

Departamentas iš programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ priemoni – pataisos inspekcijų išlaikymui - skirtų lėšų 1 400 Lt panaudojo Departamento reikmėms skirtiems atvirukams įsigyti (10 pavyzdys).

10 pavyzdys.

Laikinai ėjęs Departamento direktoriaus pareigas R. Kalendra 2002-12-18 sudarė sutartį su Gelaževičiaus įmone „Gela“, kuri įsipareigojo sumaketuoti ir pagaminti 400 vnt. Kalėdinių atvirukų po 3,50 Lt už vieną, iš viso už 1400 Lt.

Departamento buhalterija 2002-12-31 pavedimu pervedė Gelaževičiaus įmonei „Gela“, už atvirukus 1400 Lt iš Panevėžio regiono pataisos inspekcijos išlaikymui skirtų biudžeto lėšų.

Išvados:

1. Negalima įvertinti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regionų pataisos inspekcijų programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ lėšų naudojimo taupumo, nes šios inspekcijos 2002 m. netvarkė atskiros apskaitos ir nesudarė metinės finansinės atskaitomybės.
2. Audito metu nustatytas atvejis, kai programos lėšos, skirtos pataisos inspekcijoms išlaikyti, buvo panaudotos Departamento reikmėms.

3. PROGRAMOS „BAUSMIŲ VYKDYMO SISTEMOS VEIKLOS UŽTIKRINIMAS“ MONITORINGO IR KRITERIJŲ VERTINIMAS

Departamentui pavaldžių įstaigų 2002 m. vykdytos programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ (kodas 1.2) priemonių įvykdymo, uždavinių įgyvendinimo, siekiant programos tikslų, rezultatų įvertinimui nustatyti trys kriterijai:

1. personalo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų suma vienam nuteistajam;
2. kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms suma vienam nuteistajam;
3. išlaidų suma vienam asmeniui, nuteistam bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu.

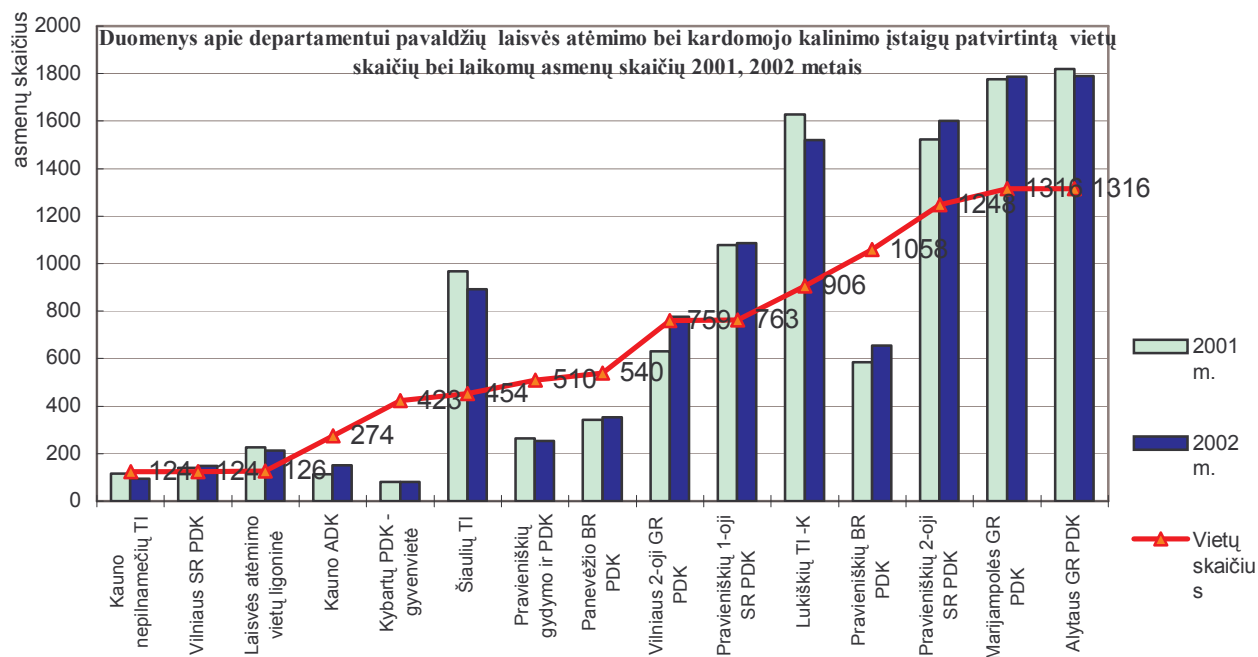
Šie kriterijai yra pagrindiniai programų elementai, kurie turi užtikrinti atsiskaitomumą, turi būti palyginami ir turi padėti valdyti bei kontroliuoti. Pagal nustatytus vertinimo kriterijus yra vertinami visos programos įgyvendinimo rezultatai.

Kriterijai nustatyti atsižvelgiant į planuojamą nuteistųjų skaičių bei gautinus valstybės biudžeto asignavimus metams. Programos priemonių įgyvendinimas tiesiogiai priklauso nuo nuteistųjų bei įkalinųjų skaičiaus.

Departamentui pavaldžiose įstaigose 2001, 2002 metais buvo patvirtinta 9 941 nuteistųjų ir kalinamųjų vieta. Vidutiniškai įkalinimo įstaigose buvo laikomi:

- 2001 metais – 11 287 asmenys,
- 2002 metais – 11 400 asmenų, t. y. jų 2002 m., palyginus su 2001 m., buvo 113 (arba 1 proc.) daugiau.

Įstaigų užpildymas 2002 m. sudarė nuo 18,9 proc. (Kybartų atviroji gyvenvietė) iki 196,7 proc. (Šiaulių tardymo izoliatorius).

4-1 pav. Duomenys apie Departamentui pavaldžių laisvės atėmimo bei kardomojo kalinimo įstaigų patvirtintą nuteistųjų ir kalinamųjų vietų skaičių bei laikomų asmenų skaičių 2001, 2002 metais.

Pastebėjimai

- Devyniose (iš 14) laisvės atėmimo vietų ir kardomojo kalinimo įstaigose 2002 m. laikomų asmenų skaičius viršijo patvirtintą nuteistųjų ir kalinamųjų vietų skaičių, iš viso laikomų asmenų buvo 1 459 daugiau (14,7 proc.) nei patvirtintas vietų skaičius.
- Esant pavaldžiose įstaigose skirtingam nuteistųjų ir kalinamųjų vietų skaičiui bei užpildymui, programos priemonių vertinimo kriterijų planuojamos reikšmės kiekvienai pavaldžiai įstaigai, vykdančiai programą, nenustatytos.
- Planuojamos bei apskaičiuotos faktinės programos vertinimo kriterijų reikšmės (ne pagal atskiras įstaigas, o bendros visų įstaigų – vidurkis) neleidžia įvertinti programos vykdymo efektyvumo, analizuoti, daryti palyginimus bei išvadas.
- Departamente nėra nustatyta, kokios išlaidos vertinamos – kasinės, faktinės ar gauti asignavimai. Departamentas išlaidas, tenkančias vienam nuteistajam, skaičiuoja pagal gautus asignavimus. Toks išlaidų vertinimas yra netikslus, nes programa vykdoma biudžetinėmis metais, o kreditorinis įsiskolinimas biudžetinių metų pabaigoje rodo, kad įsiskolinimas bus padengtas iš naujų asignavimų. Tuo tarpu paslaugos, prekės jau yra gautos, darbai atlikti. Todėl kriterijai turėtų būti vertinami pagal faktines išlaidas.

Departamente vertinimo kriterijų reikšmėms gauti naudojami šie duomenys:

- išlaidos – iš Departamento metinės finansinės atskaitomybės (forma Nr. 2);
- nuteistųjų skaičius – vidutinis nuteistųjų skaičius per metus pagal Įskaitos skyriaus pateiktus duomenis.

Duomenys apie patvirtintas ir faktines programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vertinimo kriterijų reikšmes pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė

Duomenys apie patvirtintas ir faktines programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vertinimo kriterijų reikšmes

Eil. Nr.	Uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai	Įgyvendinimo planas (Lt)	Įgyvendinimo būklė (Lt)	Skirtumas tarp faktinių ir planuojamų reikšmių
1	Personalo darbo apmokėjimo ir socialinio draudimo išlaidų suma vienam nuteistajam	4629	5054	425
2	Kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms suma vienam nuteistajam	2015	2513	498
3	Išlaidų suma vienam asmeniui, nuteistam bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu	264	189	-75
	Iš viso:	6908	7756	848

Departamento Finansų skyriaus Planavimo ir finansų poskyris programų uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijų vertinimo ataskaitas sudaro iš pavaldžių įstaigų pateiktų finansinių ataskaitų.

Pastebėjimai

- **Programos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai: personalo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų suma vienam nuteistajam ir kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms suma vienam nuteistajam 2002 m. viršijo planuotus, išlaidų suma vienam asmeniui, nuteistam bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu, buvo mažesnė nei planuotas rodiklis.**
- **Pateiktose ataskaitose nėra duomenų, kad Departamentui pavaldžios įstaigos analizuoja programos įvykdymo, tikslo pasiekimo lygį pagal Departamento nustatytus bendrus programos vertinimo kriterijus.**
- **Nenustatyta atsakingų už programos vykdymą asmenų atsakomybė už planuojamų programos vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą.**

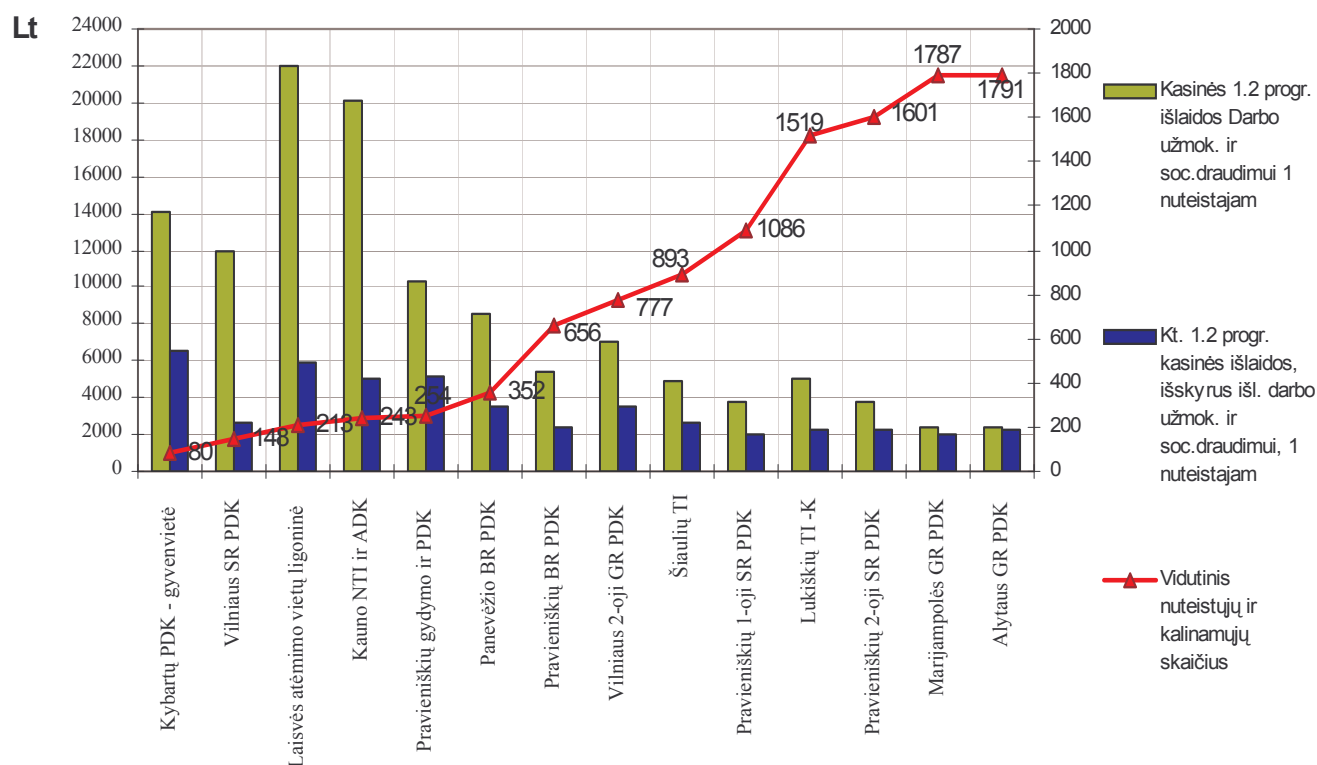
Audito metu buvo vertinamos 2002 m. kasinės išlaidos pagal Departamento patvirtintus vertinimo kriterijus. Nustatyta, kad personalo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų suma, tenkanti vienam nuteistajam, pavaldžiose įstaigose svyravo nuo 2 367 Lt (Marijampolės pataisos namai) iki 21 967 Lt (Laisvės atėmimo vietų ligoninė), t. y. skiriasi 9,3 karto. Šio rodiklio kasinių išlaidų vidurkis – 5 051 Lt. (10 priedas).

Vertinant pagal kitą kriterijų – kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms suma, tenkanti vienam nuteistajam, nustatyta, kad šis rodiklis įstaigose svyravo nuo 2 035 Lt (Pravieniškių 1-ieji pataisos namai) iki 6 513 Lt (Kybartų atviroji gyvenvietė), t. y. skiriasi 3,2 karto. Šio rodiklio kasinių išlaidų vidurkis – 2 610 Lt.

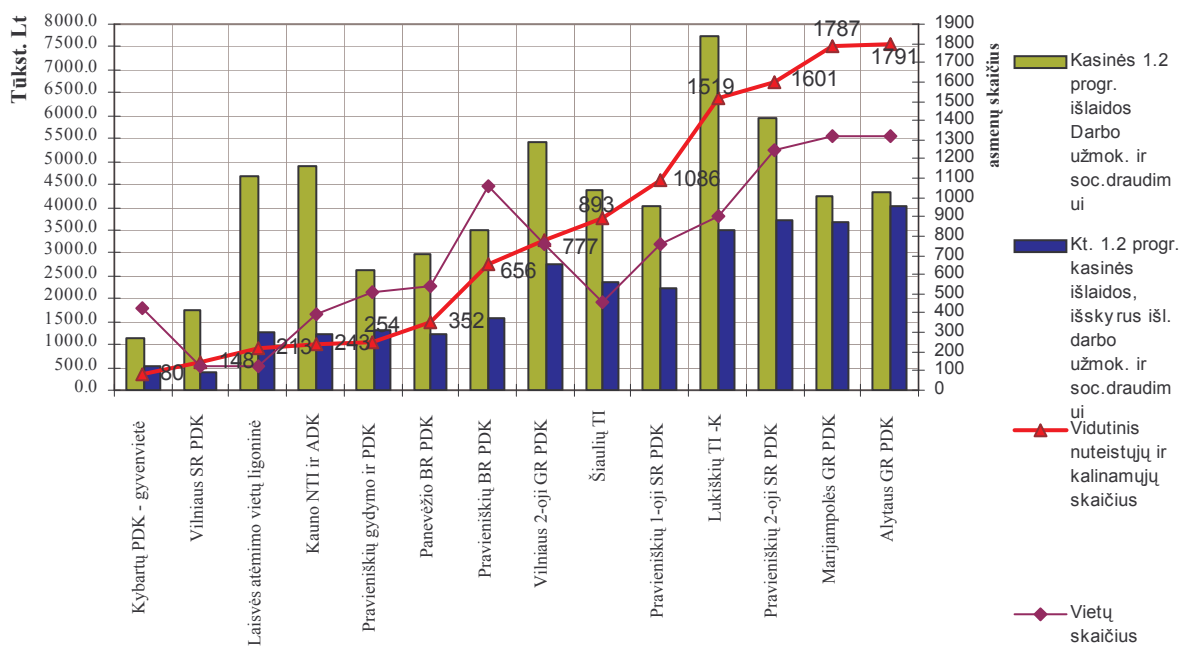
Pastebėjimai

- **Kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms suma, tenkanti vienam nuteistajam vertinimo kriterijus, apskaičiuojamas pagal visas kitas paprastas išlaidas bendrai ir vienas visoms įstaigoms, nėra efektyviausias ir racionaliausias būdas stebėti ir vertinti programos vykdymą – neatspindi nuteistųjų gyvenimo laisvės atėmimo ir įkalinimo įstaigose kokybės ir neskatina efektyvaus programos lėšų naudojimo.**
- **Kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms vienam nuteistajam rodikliai nepakankamai išsamiai parodo įstaigų sugebėjimą taupiai naudoti turimas lėšas.**
- **Kuo didesnis įkalinimo įstaigoje laikomų asmenų skaičius, tuo mažiau išlaidų tenka jo išlaikymui (4–2 paveikslas).**
- **Departamentui pavaldžių įstaigų kasinės išlaidos (t. y. ir gauti asignavimai) nėra proporcingi nei laikomų asmenų skaičiui, nei patvirtintam vietų skaičiui, nors nustatyti bendri visoms**

įstaigoms programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ vykdymo vertinimo kriterijai, tiesiogiai priklausančys nuo nuteistųjų skaičiaus (4–3 paveikslas).

4–2 pav. Duomenys apie Departamentui pavaldžių laisvės atėmimo ir kardomojo kalnimo įstaigų kasines išlaidas vienam nuteistajam (Lt) bei patvirtintą nuteistųjų ir kalinamųjų vietų skaičių ir laikomų asmenų vidurkį 2002 metais

4–3 pav. Duomenys apie Departamentui pavaldžių laisvės atėmimo ir kardomojo kalnimo įstaigų kasines išlaidas (tūkst. Lt) bei patvirtintą nuteistųjų ir kalinamųjų vietų skaičių ir laikomų asmenų vidurkį 2002 metais

Pastebėjimai

- **Departamente nėra aiškių pavaldžių įstaigų finansavimo kriterijų bei normatyvų.**
- **Nediferencijuoti pavaldžioms įstaigoms programos vykdymo priemonių vertinimo kriterijai neatspindi nuteistųjų gyvenimo laisvės atėmimo ir įkalinimo įstaigose kokybės bei neskatina efektyvaus programos lėšų naudojimo.**

11 pavyzdys

Pravieniškių 1-uose pataisos namuose patvirtintos 763 vietos, 2002 m. vidutiniškai buvo laikomi 1 086 asmenys, personalo darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos sudarė 4 037,0 tūkst. Lt, kitos išlaidos darbams, prekėms ir paslaugoms – 2 210,1 tūkst. Lt;

Vilniaus 2-uosiuose pataisos namuose patvirtinta 759 vietų (4 mažiau), 2002 m. vidutiniškai buvo laikomi 777 (309 asmenimis arba 39,8 proc. mažiau) asmenys, tačiau personalo darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos sudarė 5 429,0 tūkst. Lt (1 392 tūkst. Lt arba 34,5 proc. daugiau), kitos išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms – 2 750 tūkst. Lt (537,9 tūkst. Lt arba 24,4 proc.) daugiau.

Įvertinti pagal kriterijų – išlaidų suma vienam asmeniui, nuteistam bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu – nėra galimybės, nes Departamentas netvarkė apskaitos pagal kiekvieno regiono pataisos inspekciją. Apskaita buvo perduota tvarkyti savarankiškai skirtingais laikotarpiais, todėl palyginti tarpusavyje bei atlikti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regionų pataisos inspekcijų lėšų naudojimo analizės negalima.

Departamentui pavaldžių pataisos inspekcijų įskaitoje 2002 metais buvo 15 075 nuteistieji bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu. Penkių pataisos inspekcijų 2002 metais išlaidos sudarė 2 845,8 tūkst. Lt, t. y. vienam nuteistajam teko 188,8 Lt, t. y. buvo 37,2 Lt mažesnės nei planuota (planas – 216 Lt vienam nuteistajam).

Nuo 2003 m. įvesti keturi papildomi kriterijai: pabėgimų iš įkalinimo įstaigų skaičius (2); įkalinimo įstaigose padarytų nusikaltimų skaičius (3); pataisos inspekcijų įskaitoje esančių asmenų padarytų nusikaltimų skaičius (4); atlyginta nusikaltimų padaryta materialinė žala (5).

Pastebėjimai

- **Departamentas nepateikė duomenų, kad analizavo, dėl kokių priežasčių vieno nuteistojo bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu, išlaikymo išlaidos buvo mažesnės nei planuotos.**
- **2002 m. nustatyti programos „Bausmių vykdymo sistemos veiklos užtikrinimas“ uždavinių vertinimo kriterijai yra kiekybiniai (išlaidų), tokie patys visoms pavaldžioms įstaigoms, neatsižvelgiant į jų specifiką: gydymo, nepilnamečių, moterų įkalinimo įstaigose, atvirojoje kolonijoje, todėl jie neduoda naudingos informacijos.**
- **Departamente vertinami tik bendri programos kriterijai. Neanalizuojamas vertinimo kriterijų pasiekimo lygis pagal pavaldžias įstaigas ir nesiekama, kad programai skirtos lėšos būtų naudojamos taupiai.**

- Vertinimo kriterijai atspindi programos įvykdymą tik ekonomiškumo požiūriu. Nenustatyti programos įvykdymo lygio vertinimo kriterijai, kurie parodytų, ar Departamentui pavaldžios įstaigos kokybiškai suteikė paslaugas. Nenustatytas išlaidų efektyvumo kriterijus, apibūdinantis darbo rezultatų ir sunaudotų išteklių (išlaidų) santykį. Rezultatyvumas taip pat neįvertinamas.
- Kasmet keičiant programos uždavinių vertinimo kriterijus, neužtikrinamas Strateginio planavimo metodikos 42.3 p. reikalavimo vykdymas – kriterijai turi būti palyginami laiko atžvilgiu.

Išvados:

1. Departamentas nepateikė duomenų, kad analizavo vertinimo kriterijus pagal pavaldžias įstaigas ir siekė, kad programai skirtos lėšos būtų naudojamos taupiai. Tie patys vertinimo kriterijai, nustatyti visoms pavaldžioms įstaigoms neatsižvelgiant į jų specifiką: gydymo, nepilnamečių, moterų įkalinimo įstaigose, atvirojoje kolonijoje – neduoda naudingos informacijos.

2. Nenustatyta atsakingų už programos vykdymą asmenų atsakomybė už planuojamų programos vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą.

3. Departamente nėra aiškių pavaldžių įstaigų finansavimo kriterijų bei normatyvų.

4. Nediferencijuoti pavaldžioms įstaigoms programos vykdymo priemonių vertinimo kriterijai neatspindi nuteistųjų gyvenimo laisvės atėmimo ir įkalinimo įstaigose kokybės bei neskatina efektyviai programos lėšas naudoti.

5. Departamente numatytos nepakankamos kontrolės priemonės, užtikrinančios planuojamų rezultatų pasiekimą. Programų uždavinių vykdymo vertinimo kriterijai programos vykdymo rezultatams įvertinti parinkti netinkamai – nėra nustatyti kriterijai, kurie parodytų, ar Departamentui pavaldžios įstaigos kokybiškai suteikė paslaugas. Nenustatytas išlaidų efektyvumo kriterijus, apibūdinantis darbo rezultatų ir sunaudotų išteklių (išlaidų) santykį. Rezultatyvumas taip pat neįvertintas.

6. Netinkamai apibrėžtos priemonės programos uždaviniams pasiekti (turi būti atsižvelgiama į įstaigų specifiką).

4. VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS

Vidaus kontrolės vertinimas atliktas siekiant nustatyti kontrolės riziką. Vertinama vidaus kontrolės sistemos struktūra: jos aplinka, apskaitos būklė, turto apsaugos bei kontrolės procedūros.

Prie vidaus veiksmų, turinčių tiesioginės įtakos vidaus kontrolės sistemai ir jos efektyvumui, priskirtina įstaigos organizacinė struktūra, personalo kompetencija ir darbo metodai, darbuotojų pareigų paskirstymas bei atsakomybės lygis.

Departamento struktūrinių padalinių darbuotojai savo veikloje vadovaujasi direktoriaus patvirtintais padalinių nuostatais, jų funkcijos apibrėžtos pareigybės aprašymuose.

Per laikotarpį nuo 2000-09-01 iki 2003-06-15 Departamento struktūra buvo keičiama 6 kartus.

Departamente nesilaikoma Departamento nuostatų 11 p. reikalavimų, t. y. nuo 2000-09-01 iki 2001-11-05 buvo patvirtinti 4 direktoriaus pavaduotojai, o nuo 2002-11-05 iki 2003-05-04 – 2 pavaduotojai (Departamento nuostatuose nurodyta, kad Departamento direktorius turi 3 pavaduotojus).

Departamente nuo 2003-05-05 dirba 3 direktoriaus pavaduotojai. Direktoriaus pavaduotojų veiklos sritys nustatytos pareigybės aprašymuose. Patvirtinta schema, kurioje nurodyti direktoriaus pavaduotojų kuriojami Departamento struktūriniai padaliniai.

Pažeisdamas Departamento nuostatų 13.8 p., Departamento direktorius nepavedė savo pavaduotojams kuruoti jiems pavaldžių įstaigų ir valstybės įmonių.

Departamente nenumatyta kiekvieno darbuotojo atsakomybė už tam tikrą darbą arba veiklos sritį. Siekiant nustatyti, už ką atsako tam tikri valdymo lygiai ar padaliniai, tikslinga būtų darbuotojų pareigybės aprašymuose nustatyti atsakomybės ribas už jiems priskirtų pareigų vykdymą. Darbą ir atsakomybę reikia taip organizuoti, kad visiems darbuotojams rūpėtų dirbti kuo geriau ir pasiekti geresnių rezultatų.

Taip pat nenustatyta skyriaus viršininko, kuriam pavestos vyriausiojo buhalterio pareigos, atsakomybė, kaip reglamentuota Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205 patvirtintų Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatuose. Departamento darbo reglamente, patvirtintame direktoriaus 2003-01-17 įsakymu Nr. 4/07-15, nėra nurodyta, kokius dokumentus vizuoja vyriausiasis buhalteris ar skyriaus viršininkas, kuriam pavestos vyriausiojo buhalterio pareigos. Finansų skyriaus viršininko pareigybės aprašyme taip pat nenurodyta, kad jis vizuoja įsakymus dėl darbuotojų tarnybinių atlyginimų, premijų ir darbo užmokesčio priedo nustatymo, kaip reglamentuota Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų 13 p. Vyriausiasis buhalteris turi žinoti, ką jis privalo daryti, savo pareigas ir veiklos sritis bei jam suteiktų įgaliojimų lygį, o jo atsakomybė turi būti tiksliai ir aiškiai apibrėžta.

Departamente nenagrinėjami darbuotojų kvalifikacijos kėlimo poreikiai bei nesudaromi kvalifikacijos kėlimo planai. Plačiau išdėstyta ataskaitos skyriuje Programos priemonės – nuteistųjų ir administracijos darbuotojų materialinis aprūpinimas ir socialinių garantijų teikimas – vertinimas.

Pagal direktoriaus R. Kūgio 2003-05-06 įsakymu Nr. 6/07-75 patvirtintą struktūrą Departamente yra atskiras struktūrinis padalinys – Finansų skyrius, ir jam vadovauja skyriaus viršininkas A. Jakeliūnas. Į Finansų ir apskaitos skyriaus viršininko pareigas A. Jakeliūnas priimtas nuo 2002-12-01.

Pažeidžiant Statuto 12 str. 2 d. reikalavimus, neparengus Finansų ir apskaitos skyriaus viršininko pareiginės instrukcijos, A. Jakeliūnas priėmimo į darbą dieną nebuvo pasirašytinai

supažindintas su savo pareigybės aprašymu. Finansų ir apskaitos skyriaus viršininko ir jo pavaduotojo buhalterinei apskaitai ir atskaitomybei pareigybės aprašymai patvirtinti audito metu – 2003-04-11 direktoriaus įsakymu Nr. 4/07-65.

Pastebėjimas

Pažeidžiant Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205 patvirtintų Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų 6 p. reikalavimus, Departamente skiriant asmenis vyriausiojo buhalterio pareigoms ir atleidžiant iš jų pareigų perdavimas ir perėmimas nebuvo įformintas aktu.

Departamente nenustatyta apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų saugojimo tvarka iki metinės finansinės atskaitomybės patvirtinimo ir patvirtinus metinę finansinę atskaitomybę, kaip reglamentuota Buhalterinės apskaitos įstatymo 19 str. 1 ir 2 d.

Audito metu nustatyta, kad Pravieniškių 1-uosiuose pataisos namuose taip pat nenustatyta apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų saugojimo tvarka.

Departamente iki 2003-06-01 nebuvo nustatyta biudžeto formavimo tvarka. Laikinai ėjusio Departamento direktoriaus pareigas S. Agurkio 2002-11-02 įsakymu Nr. 173 sudaryta darbo grupė (grupės vadovas – Finansų skyriaus viršininkas A. Jakeliūnas) lėšų paskirstymo Departamentui pavaldžioms įstaigoms išlaikyti metodikai parengti. Įsakyme nustatytas įvykdymo terminas 2002-12-16 atidėtas iki 2003-10-01.

Departamentas nesuderino su Finansų ministerija ir nustatyta tvarka nepatvirtino pavaldžioms įstaigoms valdymo ir aptarnaujančio personalo (išskyrus medicinos personalą) etatų normatyvų, materialinių vertybių atsargų, inventoriaus, medikamentų finansinių normatyvų, kaip tai numato Biudžetinių įstaigų įstatymo (1995-12-05 Nr. I-1113) 8 str. 4 d.

Departamente nepakankamai užtikrinta materialiojo turto (tarnybinių lengvųjų automobilių) naudojimo kontrolė pavaldžiose įstaigose. Audito metu nustatyta, kad Pravieniškių 1-ųjų pataisos namų vadovai nepatvirtino savo įstaigos tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo taisyklių ir nepaskyrė darbuotojo kontroliuoti tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo, kaip nustatyta Vyriausybės 1998-11-17 nutarimo Nr. 1341 „Dėl tarnybinių automobilių įsigijimo, nuomos ir naudojimo biudžetinėse įstaigose“ 5 p.

Pastebėjimai

- **Departamento vidaus kontrolės sistemoje turto apsaugos (pvz., tarnybinių automobilių naudojimas asmeninėms reikmėms, nuo vagysčių) priemonės yra nepakankamos.**
- **Buhalterinėje apskaitoje ūkinės operacijos, susijusios su tarnybinių lengvųjų automobilių panaudojimu, fiksuojamos kelionės lapuose. Kelionės lapai naudojami su žyma „operatyvinis“,**

kai tuo tarpu Departamento bei pavaldžių įstaigų vadovaujančių darbuotojų funkcijoms operatyvinė veikla nepriskiriama.

Išvada:

Departamento vidaus kontrolė nepakankamai efektyvi.

REKOMENDACIJOS

- Tinkamai organizuoti programų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, rengimą ir vykdymą.
- Parengti tvarką, reglamentuojančią programų sudarymą, vykdymą, stebėjimą ir vertinimą.
- Užtikrinti, kad, sudarant programas, dalyvautų programas vykdančios pavaldžių įstaigų atsakingi darbuotojai.
- Programos vykdymo stebėseną pavaldžiose įstaigose atlikti viso proceso metu ir vertinti, ar įstaigos įgyvendino strateginius tikslus ir programą, ar darbuotojai įvykdė pavestus uždavinius, ar vykdomos programos priemonės yra efektyvios.
- Užtikrinti, kad būtų parengtos kontrolės priemonės nustatytiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti.
- Nustatyti diferencijuotus vertinimo kriterijus pavaldžioms įstaigoms.
- Programos uždaviniams įvertinti būtina parinkti tokius ir tiek kiekybinių ir kokybinių kriterijų, kurie būtų prasmingi įvairiais programos vykdymo etapais.
- Nustatyti, kokios programos vykdymo išlaidos vertinamos – kasinės, faktinės ar gauti asignavimai.
- Nustatyti atsakingų už programos vykdymą asmenų (programų koordinatorių) funkcijas bei atsakomybę už planuojamų programos vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą.
- Siekti, kad būtų nustatyta finansavimo tvarka visoms pavaldžioms įstaigoms, atsižvelgiant į jų specifiką.
- Peržiūrėti programą vykdančių darbuotojų etatų skaičių, spręsti klausimą dėl neužimtų etatų tikslingumo.
- Parengti programai vykdyti skirtų lėšų perskirstymo metų eigoje tvarką .
- Siekti, kad programai skirtos valstybės biudžeto lėšos būtų naudojamos taupiai.
- Naudoti valstybės biudžeto lėšas tik pagal nustatytą paskirtį .
- Siekiant nustatyti, už ką atsako tam tikri valdymo lygiai ar padaliniai, būtų tikslinga darbuotojų pareigybės aprašymuose nustatyti atsakomybės ribas už jiems priskirtų pareigų vykdymą.
- Užtikrinti efektyvią vidaus kontrolę.